

พบบัน

เมื่อวันวาน

เรื่องและภาพ : รกานต์

พบกับ ไม้อ้วนวาน

เรื่องและภาพ : ภาณุพงศ์

พบกันเมื่อวันวาน

เรื่องและภาพ : รกานต์

สารคดีบันทึกประสบการณ์ สำหรับเยาวชนอายุ ๑๔ ปีขึ้นไป

ต้นฉบับวรรณกรรมสำหรับเด็กนิพนธ์ประจำปีการศึกษา ๒๕๖๘

ผลงานสร้างสรรค์ในรายวิชา วด ๔๖๑ วรรณกรรมสำหรับเด็กนิพนธ์

หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาวรรณกรรมสำหรับเด็ก

กลุ่มสาขาวิชาพัฒนาศักยภาพมนุษย์ คณะมนุษยศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

อาจารย์ที่ปรึกษา : อ. อัจฉรา ประดิษฐ์

ขอขอบคุณ : ผศ. รพินทร์ (ณ ถกลาง) คงสมบูรณ์

อ.ดร. ธัญญา พิทยาพิทักษ์

ผศ. อนุสรา ดีไหว้

อ.ดร. พิชญ์ นิลรุ่งรัตน

ติดต่อ

เบอร์โทรศัพท์ : ๐๙๒ ๐๖๘ ๘๒๙๐

อีเมล : peerakarn6033@gmail.com

คำนำ

พบกันเมื่อวันวาน สารคดีบันทึกประสบการณ์ เล่าถึงเศษเสี้ยวความทรงจำในวัยเด็กของผู้เขียนที่สั่งสมมาตลอดหลายปี และมักหวนระลึกถึงเสมอ ซึ่งทุกการเติบโตมีเรื่องให้ชวนนึกคิดต่อความเปลี่ยนแปลงของคน เมือง วิถีชีวิตและวัฒนธรรมเดิม

หนังสือเล่มนี้เหมือนกับการฉายม้วนหนัง หากวนกลับมาดู มาเห็น หรือสัมผัสประสบการณ์ใหม่อีกครั้ง เรื่องราวความทรงจำที่เคยรู้สึกจะยังมั่นคง เปลี่ยนแปลง หรือเสียดาย

เพราะเรื่องราวในวันวาน อาจจะไม่มีการวนกลับมาให้เรารู้สึกเหมือนเคย

รศานต์

ต้นฉบับวรรณกรรมสำหรับเด็กนิพนธ์
ปีการศึกษา 2568

ไอลิน กลิ่นแดด

ห้องนายนาคำ

ภาพโปสเตอร์หนัง

มานความทรงจำที่ฉันคิดถึง

เส้นทางสายอีสานใต้

รถไฟรอบเช้าเคลื่อนตัวออกจากซานชาลา ตู้โดยสารถูกจับจองที่นั่งอย่างไม่ว่าง ผู้คนแน่นขนัดตั้งแต่สถานีต้นทางกรุงเทพอภิวัฒน์ กระเป๋าสื่อผ้าและของฝากมากมายเรียงรายกันอยู่เต็มชั้นวางสัมภาระ บางคนหอบลังผลไม้กระดาด บางคนหิ้วถุงเสื้อผ้าชุดใหม่ให้คนที่บ้าน ส่วนบางคนมาตัวเปล่า ไม่มีของฝาก ไม่มีเสื้อผ้าชุดใหม่ มีเพียงกระเป๋าใส่ของกระจุกกระจิกหนึ่งใบเท่านั้น

เราต่างเป็นคนแปลกหน้าที่กลายมาเป็นผู้ร่วมทาง และเราต่างบอกลากันเมื่อถึงจุดหมายของแต่ละคน

ฟรีบ! บานประตูอัตโนมัติเปิดกว้าง พนักงานรถไฟชายร่างท้วมเดินกดเครื่องหนีบกระดาดดัง แด็บ มาตั้งแต่ตู้คนก่อนหน้า หยิบตัวโดยสารที่นั่งแรกมาเช็คสถานีปลายทาง เขาพูดชื่อจังหวัดบุรีรัมย์เสียงดังฟังชัด แม้กระทั่งคนด้านหลังยังได้ยิน ชิดเขียนบางอย่างลงแพ้มกระดาด แล้วหนีบตัวโดยสาร

เส้นทางสายอีสานได้

จนเป็นรู

เขาเดินตรงมาเรื่อย ๆ หันไปทางซ้ายที่หันมาทางขวาที่ กตเครื่อง
หนีบกระดาษเป็นจังหวะ บอกผู้โดยสารทุกคนตลอดทาง “ขอตรวจตั๋วหน่อย
ครับ เตรียมตัวโดยสารไว้ด้วยนะครับ”

จนกระทั่งเดินมาถึงที่นั่งของฉัน แก้อีสูดท้ายริมหน้าต่างด้านขวา

“ตรวจตั๋วด้วยครับ”

ฉันยื่นตั๋วโดยสารให้พนักงานคนเก่า เขารับไปมองสักพักพลางพิมพ์
ชื่อ หมายเลขที่นั่งและจังหวัดปลายทาง ส่วนมือก็กดหนีบตั๋วโดยสาร
ยื่นกระดาษเจาะรูแผ่นบางกลับมาให้ฉัน เปล่งเสียงจังหวัดปลายทางดังลั่น
ก่อนจะเดินจากไป

“ศรีสะเกษ”

สิ้นเสียงประตู ทั้งคู่โดยสารตกอยู่ในความเงียบ ผู้เฒ่าผู้แก่บางคน
เฝื่อนนอนเอนแรงกับระยะทางยาวนาน ผู้ใหญ่วัยทำงานก็เริ่มหันหน้าหาจอ
สีเหลี่ยมเล็กเข้าสู่โลกส่วนตัวของใครของมัน จนกระทั่งเด็กชายตัวน้อยคน
หนึ่งส่งเสียงเจื้อยแจ้ว หันซ้ายหันขวายืนเกาะเบาะตามแม่ที่นั่งอยู่ข้าง ๆ

“แม่ แม่ เมื่อไร เราจะถึงบ้าน”

“อีกนานเลย รถไฟเพิ่งออกเอง หนูนอนไปก่อนไป” แม่ตอบเขาเสียงเบา แทะมือน้อยที่กำลังเกาะเบาะแน่น จัดแจงทำทางให้เขานั่งดี ๆ

แต่เด็กน้อยเหมือนจะยังไม่ฟังเท่าไร ขยับตัวยุกยิก เริ่มตะโกนเสียงดัง “แม่ แล้วตอนเราไหนจะถึงบุรีรัมย์”

เขาพูดอย่างนั้นอยู่ซ้ำ ๆ จนแม่ที่นั่งข้างต้องทำเสียงดู จับเขามานอนตัก ก่อนจะฮัมเพลงกล่อมเด็กเสียงเบา นานอยู่หลายที ท่วงทำนองคุ้นหูเหมือนทำนองของยาย เป็นความคุ้นชินที่ฉันรู้สึกได้ คำร้องภาษาถิ่นจังหวัดฉะเชิงเทราที่เด็กอีสานคนไหน ๆ ต้องเคยได้ฟังสักครั้ง

“นอนสาหล่า หลับตาแม่สิกล่อม เจ้าบ่นอน บ่ให้กินกล้วย แม่ไปด้วยหาซ่อนปลาชิว...”

เด็กน้อยหลับปุ๋ยขยับตัวเข้าหาความอบอุ่นของผู้เป็นแม่ พอสิ้นเสียงเขา ทั้งรถไฟก็กลับมาเงียบกริบอีกครั้ง

ทางรถไฟคอนกรีตยักสูง สูงเสียดนังฉันมองเห็นท้องฟ้ากว้าง ไหนจะตึกเรียงรายอยู่เต็มใจกลางเมือง พอถ่มลงมาระยะห่างจากพื้นดินก็ดูมากโข ฉันมองดูก็เทียบเท่ากับตึกสองชั้น ด้านล่างมีซากโบกักรถไฟกองพะเนินกันเต็มไปหมด ข้างกันมีรางรถไฟเก่าทอดยาวมาจากสถานีต้นทางหัวลำโพงที่ไม่ได้เปิดใช้งาน

เครื่องปรับอากาศปล่อยลมเย็นเจียบจนมือเจ็บ หน้าต่างทางด้านข้างมัวขึ้นเป็นฝ้า เปรอะเปื้อนคราบสีน้ำตาลวงใหญ่ จุดสีดำขึ้นตามตัวรถประปราย กลิ่นเหล็กกลิ่นสนิมตีรวนขึ้นมาตามอากาศจนแทบจุกจมูก

ฉันพึ่งตัวไปกับขอบหน้าต่าง เอนตัวไปตามเบาะนอนของเก้าอี้ กำลังฝันตัวเองไม่ให้นอนหลับ นิ่งตาค้างรอของว่างยามเช้าที่เคยมี จำได้ว่าตอน ๖ ขวบ ฉันกับแม่มาเยี่ยมป้าจิน ลูกพี่ลูกน้องของแม่ที่กรุงเทพฯ ประมาณสองอาทิตย์ พอกลับรถด่วนรอบเช้า พนักงานจะเห็นรถออกมาแจกขนมปังและน้ำให้เรากินระหว่างทาง

แต่จนแล้วจนรอดก็ยังไม่มีการว่าบานประตูจะเปิดสักที ยิ่งแดดอุ่นส่องมาตามหน้าต่างรวมเข้ากับความเป็นด้านในก็ยิ่งทำเอาเคลิ้มจนผล็อยหลับไปไม่รู้ตัว

ผ่านไปหลายชั่วโมงรถไฟสูงเสียดฟ้ากลับมาเดินทางภาคพื้นดินสักที เมืองใหญ่กลายเป็นป่าสลับกับบ้านเรือนที่ตั้งประปรายอยู่ทางด้านขวา ส่วนฝั่งซ้ายเป็นพื้นที่ก่อสร้างขนาดใหญ่ เสาคอนกรีตสูงชะลูดติดตั้งเครื่องจักรคลาคลั่งไปด้วยคนงานกำลังสร้างทางรถไฟรางสูงไว้ใช้ในอนาคต

กัณฑ์ลมขนาดใหญ่เริ่มประจักษ์สู่สายตา ส่วนทางด้านข้างเป็น

เชื่อกันก็นำรายล้อมด้วยต้นไม้ แถมยังมีทางหลวงสายหลักพาดผ่าน เป็น
สัญญาณดีว่ารถไฟกำลังแล่นเข้าประตูสู่ภาคอีสาน

เมืองย่าโม

เครื่องยนต์ดังฉีกฉีกสลับด้วยหวูดรถไฟที่ร้องอย่างอารมณ์ดี
ผู้โดยสารโยกไปโยกมา รถไฟแล่นผ่านสถานีแล้วสถานีเล่าไปตามรางทอด
ยาวไกลสุดตา

จากปากช่องมาจนถึงชุมทางจิระ

ตอนนี้กำลังพักรถที่สถานีโคราช อาจจะเรียกว่าพักเหนื่อยก่อน
เดินทางครึ่งหลัง ผู้ร่วมทางเริ่มบางตา ของฝากและกระเป๋าสัมภาระหายไป
จากชั้นวาง

ทางพ่อค้าแม่ขายเริ่มเรียกลูกค้าให้ลงไปจับจ่ายซื้อขาย

“ข้าวหลามบ้องละชาวบาท ข้าวเหนียวขาว ข้าวกำ ใ้ส่ถั่วดำ บั้ส่ถั่ว
ดำก็มีจ้า”

“ผัดหมี่โคราช ร้านนี้ก็มีเหมือนกันด้อ”

ผู้โดยสารส่วนใหญ่ลงไปเปิดเส้นยืดสาย บางคนได้ของฝากติดมือ
กลับมามากมาย และบางคนซื้อของขึ้นมากินอย่างสุขใจ กลิ่นหอมของข้าว
เหนียวหมูปิ้งโขยมาเข้ายวนชวนน้ำลายไหล กระเพาะของฉันเริ่มส่งเสียง

เส้นทางสายอีสานใต้

โครคราก ประท้วงหาอาหารที่ยังไม่ตกถึงท้องตั้งแต่นั่งรถมา แต่ฉันพยายาม
หักห้ามใจ หวังว่าถ้าก้าวลงไปไม่กี่นาที รถไฟคันเก่าขบวนนี้จะทิ้งฉันไว้สถานี
โคราชแทน

๑๕ นาทีผ่านไป

รถกลับมาเคลื่อนขบวนอีกครั้งทำเอาฉันนึกถึงความทรงจำช่วงอายุ
ราว ๑๒ ปี ฉันชอบผ้าหอบผ่นมาอยู่กับป่าแถวภาษีเจริญ แม่แค่อยากให้มา
อยู่เป็นเพื่อนป่า แล้วก็เรียนโรงเรียนมัธยมต้นในกรุงเทพฯ ป้าจะได้ไม่ต้องอยู่
คนเดียว พอปิดเทอมค่อยกลับบ้าน

แต่ว่า...ฉันไม่เคยได้กลับเลยสักครั้ง

ฉันโทรไปบอกร้านแม่ไม่นานอยู่หลายวัน แม่มักบอก “เพิ่งอายุไม่เท่าไร
จะนั่งรถมาคนเดียวได้ยังไง ไว้ป้าว่างเมื่อไรค่อยกลับแล้วกัน”

“หนูกลับได้จริง ๆ นั่งรถทางตรงไปไม่กี่ชั่วโมงเอง” ฉันแย้ง

“หะ! พูดยไปเรื่อยแล้ว จะรอนั่ง รถนอนก็นานเป็นสิบ ๆ ชั่วโมง ครึ่งวัน
เลยด้วยซ้ำ” แม่แย้ง “อีกอย่างมันอันตราย”

ทำเอาฉันถอดใจไปในทันที

เข้าเขตทุ่งกุลาร้องไห้ทัศนเริ่มเปลี่ยนไป ยิ่งใกล้บ้านมากเท่าไร ยิ่งมีเรื่องให้คิดไปตลอดทาง

บ้านเกิดของฉันเป็นจังหวัดไม่เล็กไม่ใหญ่ทางภาคอีสานตอนล่าง ขนาบข้างด้วยเมืองดอกบัวงามอุบลราชธานีและเมืองสุรินทร์ถิ่นช้างใหญ่ เป็นเมืองรองที่ใคร ๆ ต่างผ่านมาและผ่านไป ต้องบอกว่าคนไม่ค่อยนึกถึงเสียมากกว่า แม้กระทั่งขึ้นส่วนความทรงจำของฉันก็ยังเลือนราง

ถ้าเราจากบ้านมานานนับเดือนจนเวลาล่วงเลยมาเป็นปี หลายสิ่งที่เคยเห็น บางสิ่งที่เคยได้ยิน และทุกอย่างที่เคยรู้สึก

แดดร้อนตอนหน้าแล้ง เสียงจิ้งหรีดเรไร อาหารรสมือแม่ อาคารหลังเก่า ที่เรียนภูเขาไฟ เรื่องเล่าในความทรงจำ จะยังเหมือนเดิมไหม

ฉันไม่รู้หรืออกจนกว่ารถไฟขบวนนี้จะไปถึง...บ้าน

แด่ร้อนตอนหน้าแล้ง

ทันทีที่ก้าวเท้าลงจากตู้โดยสาร กลิ่นเหล็กเคล้าน้ำมันฉุนกลับเป็น
สิ่งแรกที่ทักทายกัน เครื่องจักรปลดปล่อยไอควันออกมาไล่หลัง ส่งเสียงพีดดัง
อย่างไม่ขาดสาย แดดยามบ่ายร้อนระอุทำเอาแสบแขน แลมยังสาดส่องไปทั่ว
ซานซาลาจนใครต่อใครต้องพากันไปยืนหลบร้อนอยู่ด้านในสถานี

อาคารสีเหลืองหลังเล็กเต็มไปด้วยผู้คนพลุกพล่าน บ้ายสถานีเก่า
ตรงกลางซานซาลาประดับต้นไม้คล้ายสวนหย่อมขนาดย่อม แมสก็อตทุเรียน
ภูเขาไฟจำลองแย้มยิ้มสวัสดี ถ้าเจ้าตัวเอ๋ยปากได้คงพูดกับฉันไปแล้วว่า
‘ยินดีต้อนรับ’

วินมอเตอร์ไซค์ยืนเรียงรายชูสัญญาณมือหาลูกค้าอยู่ตามชั้นบันได
“ไปไหมครับ ไปไหมครับ” แต่ก็ได้รับ-ส่งลูกค้าไม่กี่คนเท่านั้น

ส่วนรถแท็กซี่ดูจะโชคดีกว่าหน่อย พอจอดเทียบหน้าสถานี

เปิดกระโปรงด้านหลังรอรับสัมภาระ “ไปภูสิงห์ ขุนหาญก็ไปนะครับ บขส. ทารอตุ๊กก็ไปส่งได้ครับ” ลูกค้าก็หิ้วกระเป๋าလာกมาในทันที

วันนี้แม่เป็นสารวัตรรถมารับฉันถึงสถานีรถไฟ เล่าเรื่องทางบ้านและถามไถ่สารทุกข์สุกดิบกันนิดหน่อย ก่อนจะพาฉันชมถนนใหม่ไม่ตามทางไปเรื่อยทางกลับบ้านฝุ่นคลุ้งเต็มไปหมด บ้ายกำลังก่อสร้างสี่แยกติดตั้งประปรายไปตามทาง งานขยายถนนสี่เลนทำเอาเหลือทางจราจรเพียงช่องเดียว ทำให้รถต้องผลัดกันสวนเลนเป็นครั้งคราว

“เฮ้! เขาตัดต้นไม้แล้วนี่” แม่พูดขึ้น

“ตามทางยังมีอยู่เลยนี่แม่”

“ลูกดูตามทางสิ เห็นสเปรย์บนต้นไม้ไหม” ฉันหันมอง ก่อนจะเห็นต้นไม้ต้นใหญ่สูงชะลูดถูกพ่นสเปรย์สีแดงวงใหญ่รอบลำต้น ทำสัญลักษณ์กำกับไว้อย่างที่แม่ว่า

“ต้นก่อนหน้าทางนั่นเขาตัดเหลือแต่ตอไปแล้ว เดี่ยวเขาก็จะมาตัดต้นนี่ต่อ”

“ไม่ตัดไม่ได้หรอกแม่ แค่อย้ายต้นไม้ต้นใหญ่ไปปลูกที่อื่นก็ได้” ฉันว่า

“ต่อไปไม่อยากตัด ยังไงก็ต้องตัดจ๊ะ เวลามิโครงการก่อสร้าง เขาจะเขียนไว้ว่าต้องทำอะไรบ้าง ถ้าขยายถนนก็ต้องปรับพื้นที่ด้วย” แม่ตอบ

เอาเข้าจริง พ่อได้ยืนแบบนั้นฉันแอบรู้สึกหงุดหงิดนิดหน่อย กว่าจะปลูกต้นไม้ต้นหนึ่งได้ แล้วกว่าต้นไม้จะโตก็นานหลายปี พอมีงานขยายถนนก็จะตัดทิ้งเสียดี้อ ๆ แคว้นี้ก็ร้อนแทบตาย จะไม่เหลือไม้ให้ร่มเงาตามทางสักหน่อยหรือ

บ่ายสองเกือบจะบ่ายสามโมง เราถึงทางโค้งเข้าชุมประตุเหล็ก ‘ยินดีต้อนรับ’ ทั้งหมู่บ้านเจียบกริบมีเพียงเสียงรถแล่นผ่าน ไร้แววของความสนุกครื้นเครง บ้านหมอลำกลอนข้างทางเจียบสนิท ปกติฉันจะเห็นพ่อครูเบ้ มาซ่อมมกลอนปากเปล่าอยู่ตรงลานบ้านก่อนไปแสดงตามงาน ส่วนเด็ก ๆ ในหมู่บ้านไม่เห็นพากันออกมาเล่นข้างนอกเลย

แม่เลี้ยงวรธเข้าซอยด้านหน้า บ้านครึ่งไม้ครึ่งปูนหลังเล็กก็ปรากฏสู่สายตา บ้านของเราอยู่กันเป็นครอบครัวใหญ่ มีตา พ่อ แม่ แพร น้องสาวคนเล็กของฉัน และป้าจิตร ลูกพี่ลูกน้องอีกคนของแม่ บางทีพริม ลูกพี่ลูกน้องของเราจะมาค้างคืนบ้าง ส่วนบ้านข้าง ๆ กันเป็นของยายอุ๊ น้องสาวคนเล็กของยาย และฉันกำลังจะกลายเป็นสมาชิกใหม่หน้าเดิมของบ้านอีกครั้ง

ผ่านไปประมาณอาทิตย์เศษ ฉันยังไม่ชินอากาศร้อนตอนกลางวัน ลึกที่ ทั้งร้อน ทั้งอบอ้าว ไม่เหลือเค้าความอบอุ่นในช่วงสาย พอบ่ายไอร้อนก็ ระบุไปทั่ว ถึงขนาดที่ลมพัดโกรกเข้าซายคางจนเนื้อตัวเหนียวเหนอะ ต้นไม้บาง ต้นเริ่มผลัดใบจนแห้งกร็น เหลือแต่ต้นทองอุไรผลิดอกเหลืองสวยรับแดดแรง

ฉันกลายเป็นผู้หลบภัยอยู่ในบ้านหลังเล็ก นั่งอุดูฟังเสียงสังกะสีดัง เปาะเปะ เปาะเปะ สะท้านไผ่แดด

ตั้งแต่จำความได้ฤดูร้อนก็คือฤดูร้อน ต่อให้ลมจะร้อน แดดจะแรง ทุ่งนาเหลือแต่ตอซังข้าวแห้ง ๆ ก็ยังมีเมฆสีขาวก่อนโผล่ยทั่วฟ้า ผุ่งวัวคอย เล็มหญ้าตามคันนา ต้นก้ามปูแผ่ร่มเงารับหน้าแล้ง ต่อให้ฉันเดินเล่นรับแดด หน้าแล้ง ฉันก็ไม่เคยหมดแรง

ตอนนี้แค่ฉันนั่งอยู่เฉย ๆ เหนื่อยก็เริ่มซึมตามกรอบหน้า เปียกซกไป ทั้งตัว บางทีลมร้อนก็พัดมาเหมือนจะพรากลมหายใจ ต้องคอยพัดคอยวีเป็น บางคราว ลมเย็นย่ำแล้วใหญ่ บทจะมาก็มาบทจะไปก็ไป บางทีก็ไปแล้วไม่ กลับมาเลย

“ร้อน ร้อนคัก ร้อนโพด ร้อนบ่หวาด บ่ไหว” ฉันทำอะไรไม่ได้เลย

นอกจากบ่นลมบ่นฟ้าไปเรื่อยให้พอหายหงุดหงิด หวังว่าจะมีลมเย็น
ระลอกใหญ่พัดมาให้เห็นใจสักนิดก็ยังดี

“ฮ่า ฮ่า” บ้าหัวเราะเบา ๆ ให้ความเขลาของฉัน “สิบ้นหยังคัก
หน้าฮ้อนมันก็ต้องฮ้อนอยู่แล้ว เขาเลยเค็็นว่าฮ้อนหน้าแล้ง”

“แต่มันฮ้อนโพด ตอนยังน้อยก็บ่เห็นสิฮ้อนปานนี้” ฉันพูด “แถมยัง
น่าเบื่อ บ่ฮู้สิไปเอ็ดหยังอีกต่างหาก”

“คือสิมันใจคัก ตอนยังน้อยมันเล่นม่วนน่าหมู บ่พอสิมารู้ฮ้อนรู้หนาว
ดอก” บ้าแย้ง

ฉันเถียงอะไรไม่ได้ ตอนนั้นฉันเล่นสนุกกลางอากาศร้อนได้สบาย ๆ
จะไปไหนก็ไปกับเพื่อน เราหาเรื่องเล่น หาเรื่องทำอะไรสนุก ๆ ได้เสมอ ไม่มัว
มาบ่นเป็นคนแก่แบบนี้

ตอนประถมต้น ฉันใช้เวลาช่วงปิดเทอมอยู่บ้านป้าจิตรในเขตอำเภอ
อุทุมพิสัย อย่างน้อยก็สักหนึ่งเดือน เด็กในหมู่บ้านรุ่นราวคราวเดียวกัน
จะรวมกลุ่มออกไปวิ่งเล่นกลางทุ่งกลางสวน ลัดเลาะผ่านป่ายูคา ผ่านท้องนา
พากันไปฝากท้องที่บ้านใครสักคน

ไข่ดาวกรอบนอกนุ่มในโปะลงบนจานข้าวสวยร้อน หนึ่งในอาหาร

ง่าย ๆ ที่เด็กอย่างพวกเรากินได้ แต่ถ้าใครกินเก่งหน่อยก็รดน้ำพริกปลาร้า
บ้าง แจ่วเข็ญบ้าง กินคู่กับแตงกวาสักลูกและมะเขือพวงกรอบ

พอแดดร้อนลมตกหนึ่งในหัวใจของเรา ฉันมักเรียกเขาว่า หนึ่ง เพราะ
เขาตัวโตที่สุด และอายุมากที่สุด เขาจะชอบพาเราไปเล่นกลางท้องนา

แรก ๆ เราก็เล่นซ่อนแอบกัน แต่ทุ่งนาตอนหน้าแล้งไม่ค่อยมีที่แอบ
สักเท่าไร เราเลยวิ่งวนไปแถวกองฟาง แอบหลังต้นตาล หรือจะสับเท้าแหวก
กลางนา

“ไป้ง!” คนหายกนิ้วไป้งมาทางกลุ่มเด็กที่กำลังยืนออหลังกองฟาง

“กรี้ด!” พอโดนจับได้พวกเราร้องดังลั่นพาวิ่งหนีกันกระเจิงไปคนละ
ทิศละทาง

แต่ถ้าลมแรง หนึ่งถึงจะเออว่าทำมือออกมาให้เราเล่น ว่านี่เป็น
ฝีมือของคุณตาข้างสนามในหมู่บ้าน ทำมาจากไม้ไผ่เส้นเล็กเอามาขึ้นโครงว่าว
ตัวหนึ่งเป็นว่าวจุฬา ตัวหนึ่งเป็นว่าวปักเป้า มัดด้วยเชือกเบ็ด ก่อนจะเอา
กระดาษสีมาหุ้มทับและร้อยเชือกป่านเส้นยาวไว้ให้เราคุมบังคับ

“เอามาเล่นบ้างสิ” เพื่อนคนหนึ่งบอก แต่ว่าฉันเพิ่งจะได้จับว่าวเสีย
ด้วยซ้ำ เราเลยยืนอึ้งกันอยู่พักใหญ่

“ฉันจะมาแข่งกันเออว่าขึ้น ใครขึ้นสูงกว่าก็ได้เล่นก่อน” ฉันว่า

“ก็ได้” เขารับคำ

เราเลยผลัดกันวิ่งตามลมส่งว่าวลอยขึ้นไป ส่วนใหญ่จะเป็นเพื่อนเสียมากกว่าที่เออว่าวลอยขึ้นไปไกล ว่าวของฉันลอยไปไม่เท่าไรก็ร่วงปักพื้นนานเข้าก็แบ่งทีมกันส่งว่าวให้ลอยสูง ใครส่งว่าวได้สูงกว่าก็จะได้กลับบ้านก่อน

แต่ใกล้มืดค่ำเราก็ยังตั้งหน้าตั้งตาเล่นกันอย่างสนุกสนาน รู้ตัวอีกทีก็กลับมาบ้านก็หน้าดำคร่ำเครียดไปแล้ว

หลังจากนั้นฉันก็กลับมาอยู่กับตา ตามักจะพาไปนั่งรถรับลมรอบหมู่บ้านสักรอบสองรอบ บางทีพาไปถึงตลาดเมืองคง อำเภอราชีไศลไปดูแม่น้ำมูลยามบ่าย เดินตลาดหาซื้อปลา ซื้อของปากลับบ้าน

ถ้าวันไหนตาอารมณ์ดีก็กระเตงหลาน ๆ ไปเล่นน้ำที่อ่างเก็บน้ำหมู่บ้านใกล้ ๆ ตอนนั้นเป็นครั้งแรกที่ฉันได้ลงว่ายน้ำ ลองผิulongถูกแบบทุลักทุเลนิดหน่อย เล่นดำผุดดำว่ายอยู่ริมฝั่ง สาดน้ำใส่ตาบ้าง ใส่ช่องบ้าง บางทีก็สนุกสนานกระโดดน้ำตามความเห็นในเคยหนึ่ง ฉันกระโดดได้ไม่กี่ครั้ง ตาก็ตัดบทหันควิน

“ช่วย! อย่าโดดหลาย เดี่ยวเจ็บแข้งเจ็บขาหрок”

ทำเอาฉันทอดก ได้แต่ตืน้ำจ่อมแฉมเล่นไปมา

แต่บางที่ตากก็จะพาไปกินข้าวริมน้ำมูลหรือแพมูล ร้านอาหารที่ต่อไป
กลางแม่น้ำ ติดถึงสี่ฟ้าเอาไว้อ่านใต้ให้เพลอยเหนือ น้ำ พอน้ำกระเพื่อมแต่ละ
แพก็จะโยกไปมา เป็นความสนุกสนานสั้น ๆ ในช่วงหน้าร้อนของฉันท

ลักพักเสียงบักก็ปลุกฉันทจากห้วงความคิด “หลานอ้ย หรืออยากจะ
ไปแพมูล เล่นน้ำคลายร้อนบ่”

“ไม่เอาหрокจ๊ะ น้ำลึกเป็นตาย่าน” ฉันทว่า

“กะดีแล้ว ขึ้นไปก็อาจสืออยู่ผู้เดียว คนก็บ่คอยไปเล่นเหมือนแต่ก่อน
เจียบเหงาจักหนอย สิบมีนคนคอยเบ็งคอยแยง”

ช่วงหลังมานี้แพมูลมีแต่ข่าวน่าใจหาย จะให้ไปเล่นน้ำคลายร้อน
ฉันทก็รักตัวกลัวตาย น้ำมูลสูงไหลนิงสงบ ไม่รู้ได้น้ำจะปั่นป่วน มีน้ำดูดน่าน
ขนาดไหน แม้แต่คนในหมู่บ้านยังไม่ค่อยมีใครไปเยือนเหมือนเก่า

ปีนั้งเจียบ ทั้งเหงา แฉมยังร้อนแดดแรง ทำเอาไม่อยากจะออกไปไหน
เพื่อนหลายคนก็หายหน้าหายตากลายเป็นคนแปลกหน้า ท้องนาก็กว้างเกิน

กว่าจะไปเล่นคนเดียว แพนมูกก็เปล่าเปลี่ยว

หน้าร้อนปีนี้คงแปลกกว่าเคย

ต้นฉบับวรรณกรรมสำหรับเด็กนิพนธ์
ปีการศึกษา 2568

เฮโลกันไปสาปลา

เสียงโหวกเหวกตรงชานบ้านดังลั่นจนฉันต้องออกมาดู เห็นพวกลุงพวกน้ำสี่ห้าคนกำลังชวนกันไปทำอะไรสักอย่าง หนึ่งในนั้นคือลุงพูนท้ายหมู่บ้านที่เป็นตัวตั้งตัวตีขับรถกระบะเปิดท้ายคันสีดำมาชวนน้ำของฉันถึงที่บ้าน

“ไปบ่ ไปสระช้อย หลายคนจั่งสิม่วน” ลุงพูนถาม

“มีอันเบาะะ” น้ำตอบ

“ตอนสายนี้แหละ สิได้บ่ต้องตากแดดตอนบ่าย เฮ็ดเร็วก็สิได้กินเร็ว”

“ช้อยเอาถังไปคือเก่า ได้ปานได้ก็ค่อยแบ่ง” ลุงสุขที่อยู่ข้างกันก็คอย

เสริม

“เดียวไปเอาไซก่อน”

พอคุยกันเสร็จสรรพ น้ำก็ถูกลูกจอบไปหาไซ¹ จนได้ไซเปื้อนฝุ่นอันเล็ก มาปิดนิคปิดหนอยให้พอสะอาด ก่อนจะหิ้วถังพลาสติกสีดำใบใหญ่ขึ้นรถ กระบะไปพร้อมตาพูน ไม่ลืมหันย้ากับฉันว่า “บอกตาน้ำ น้ำสีไปสาปลา² ที่สระตาพูน คำนุ่นถึงจะกลับ”

สระของตาพูนอยู่ใกล้หนองน้ำแถวบ้าน ตาแกชุดไ่ว้เมื่อ ๖ ปีก่อน เอาไ่ว้เก็บน้ำตอนหน้าแล้ง นานเข้าแกก็เริ่มเอาปลาชนิด ปลาช่อนมาปล่อย เลี้ยงเป็นอาหาร แกเคยเล่าให้ฟังว่าถ้าปลามันโต แกจะชวนญาติ ๆ ชุมเสียว ที่คั่นหน้าคั่นตามาสาปลา เฮ็ดกับข้าวสุ่มหัว พวกกันกินอยู่กินอยาก สิ้นกิน ข้าวได้ร่มไม้พอให้ลมโกรก พอเบื่อก็กองไปจับปลา เมื่อยก็ขึ้นมานั่งพักกินข้าว นั่งเฝ้ากันจนค้ำนี้แหละ

เห็นที่ว่าคราวนี้แกคงจะได้ม่วนสมใจแล้ว

ผ่านไปพักใหญ่ฉันถึงตามไปดู คนกำลังซูลมุนุ่นวายกับเครื่องยนตร์ ตั้ง ตีอกแตก ตีอกแตก ที่ต่อเข้ากับท่อพญานาค³ สูบน้ำออกจากสระลงทุ่งนา

¹ เครื่องมือสำหรับดักปลา สานจากไม้ไผ่ ลักษณะเป็นทรงกระบอก

² การสูบน้ำออกจากบ่อจนหมด แล้วค่อยลงไปจับปลา บางที่เรียกว่า สูบปลา

³ ท่อสูบน้ำ มีลักษณะเป็นทรงกระบอก ถูกดัดแปลงให้ใช้งานกับเครื่องยนตร์ เพื่อสูบน้ำจากทางปากและปล่อยน้ำออกทางหาง

ถ้าเป็นเมื่อก่อนใช้แค่สายยางอันใหญ่เอามาปิดหัวท้ายทำให้มีแรงดันอากาศสูบน้ำออกมาก็เพียงพอแล้ว สระน้ำส่วนใหญ่ตื่นใช้เวลาสูบน้ำไม่นานก็เห็นปลาตัวเล็ก ๆ นอนสะดือติดสะดุ้งกันอยู่กันสระ แต่ถ้าน้ำลดไม่ถึงข้อก็จะเอางัดมาวิดน้ำ ก่อนจะพาลงกันไปจับปลา

ตอนนี้สระตาพูนสูบน้ำจนลดเกือบถึงข้อ ลุงบางคนถึงพาดบันไดไม้ไต่ลงไปอยู่กันสระ เดินย่ำโคลนหาปลา สปีลากับสีโคลนก็แทบไม่ต่างกัน ถ้าไม่มองดี ๆ ก็แทบแยกไม่ออกเลยว่าพวกมันกำลังซ่อนตัวอยู่

ส่วนลุงพูนก็ยืนอยู่ขอบสระ บอกคนนั้นไปทางนั้นที่ บอกคนนี้ไปทางโน้นที่ คอยชี้มือชี้ไม้ให้ไปเอาปลาที่ซ่อนตัวอยู่ได้หมด

“ไปทางนั้นติสุข ต้อนปลามันเข้ามูม มันสีได้บ่หนิ”

“เฮ้า ก็ว่าไปทางนั้น บ่ต้อนมันสีจับได้บ่” ลุงพูนว่า

“ก็ต้อนอยู่ตัว ส่วนโตคาแต่เว้าอยู่สันละ ปลามันเลยหนิ”

พอได้ยีนตาสุขแย้ง ลุงพูนรีบคว้าสุ่มคว้าสุ่มคว้าไซ้ไต่บันไดลงสระ เดินจ้ำจ้าวไปต้อนปลาเข้ามูม ยิ่งปลาดั้นหนิ แกก็ยิ่งไล่ เอาสุ่มไม้ไผ่อันเล็กมาดัก แล้วค่อยหยิบเอาปลาออกมาใส่ไซ้ บางทีปลามันดันหนีลื่นหลุดจากมือไปจนต้องจับใหม่ เดินวนอยู่อย่างนั้น ทั้งบ่นทั้งหัวเราะเฮฮา

บางคนพอรู้ข่าวก็เฮโลขับมอเตอร์ไซด์มากันคันละคนสองคน ถือเอาไซ่ สุ่ม สวิง มาคนละไม้ละมือ หวังว่าจะได้ปลาช่อน ปลานิลตัวโตสักตัว สองตัวไว้กินเป็นลาภปาก บางคนก็หิ้วกระบี่เข้าเหินยวร้อน ๆ และกับแกล้มอย่างอื่นมาอีก จากคนสี่ห้าคนก็เป็นหลายคน มีทั้งคนคู้หน้าและคนไม่คู้หน้าในคราวเดียวกัน แบ่งคนลงสระช้อนเอาปลา และคนที่แยกตัวออกมาทำงานงานครัว

น้ำว่าเมื่อเที่ยงวันนี้เป็นอาหารง่าย ๆ พอได้ปลาตัวแรกแล้วก็จับมาคว้านท้องเอาไข่เอาไส้ออก ล้างให้สะอาดหั่นเป็นชิ้น ๆ ต้มในหม้อ แล้วก็เอารากข่ามาโขลก เด็ดตะไคร้ ใบมะกรูดและพริกในสวนมาหั่นเพิ่มเข้าไปอีก รอจนเดือดก็ได้ต้มปลาช่อนร้อนหนึ่งหม้อ

ส่วนปลาตัวอื่นที่จับได้ ลุงพูนแกก็ก่อไฟเอาไปปิ้ง พอเห็นใครขับรถผ่านไปผ่านมาแกก็เรียกตลอด “เฮ้อ! มา! มาสาปลา กินข้าวกันเด้อ”

ฉันเพิ่งจะสังเกตว่าลุงพูนแกขุดบ่อลึกขนาดนี้ กะเอาจากสายตาก็ประมาณ ๖ หรือไม่เกิน ๗ เมตร พอมองจากขอบสระก็เห็นคุณลุง คุณน้า ตัวเล็กจิ๋วกันเลยทีเดียว เดียวนี้สระน้ำตามทุ่งนาไม่ใช่สระตื้นเหมือนแต่ก่อนแล้ว ใคร ๆ ก็อยากขุดสระลึกไว้เก็บน้ำ เพราะไม่รู้ว่าหน้าร้อนจะแล้งขนาดไหน ถ้าเป็นสระตื้นก็กลัวไม่มีน้ำใช้ บางคนก็รอช่วงสาปปลาจนน้ำแห้ง

เฮโลกันไปสาปลา

แล้วค่อยมาชุดสระใหม่อีกรอบ จากสระต้นที่เคยเห็นมานานหลายทีก็กลายเป็นสระลึกกว้าง แถมยังลึกมืดหัวจนน่ากลัว

ตกเย็นพวกลุง ๆ แบ่งปลาแยกย้ายกันกลับบ้าน น้ำหิ้วถึงปลา มาอวดทุกคนยกใหญ่ ปลาช่อนตัวใหญ่สามตัวกำลังนอนเบียดกันอยู่กันถึงห้าที่เหมือนจะติดันกระโดดออกมาท้าทายอย่างไรรายนั้น

“ไปสาปลาจนถึงมืดค่ำ ได้แค่นี้เองบ้อ” ตาถาม

“มีหลายกว่านี้ แต่คนอื่นเขาก็เข้ามาขอกัน อันคนลงไปสาปลาก็แบ่งกันไว้แล้ว แต่ผู้อื่นซั่มมอเตอร์ไซค์ผ่านมา เขาเข้ามาขอกันเลยเหลือขานี้” น้ำว่า

“เฮ้อ! แบบนั้นมันคือบ่” ตาส่งเสียงฮึดฮัดไม่พอใจ

“เจ้าของสระเขาเต็มใจให้ เขาก็อย่าไปคิดยังหลาย” น้ำบอกพลางตักน้ำใส่ถังให้ปลาหายใจ เพราะเดี๋ยวมันจะตายน็อคน้ำเสียก่อน

“เดี๋ยวเขาก็เอาอิหยังมาแบ่งกันที่หลังดอก” ตาและน้ำยื่นเถียงกันเรื่องปลาที่ไปสามากันอยู่พักใหญ่ ก่อนที่ตาจะยอมแพ้ไปเพราะเถียงไม่ได้

การรณรงค์
เพื่อ
สุขภาพ 2568

ชุมทรัพย์กลางท้องทุ่ง

ช่วงต้นปีเป็นเวลาของการปลูกข้าวนาปรัง พอเก็บเกี่ยวท้องนาเมื่อตอนปลายปีเรียบร้อย รถแทรกเตอร์คันใหญ่ก็จะไถกลบตอจนเกลี้ยง ส่วนตาก็เอามาถมตากดินปิดรอยร่วนและทางน้ำไหล บันดินนาขึ้นใหม่ ก่อนจะปันน้ำให้ท่วมทั่วถึงข้อ เสร็จแล้วก็ปักต้นกล้าที่เพาะไว้ลงไป รอสักประมาณสามสี่เดือนก็จะเห็นข้าวออกรวงสวย

ปกติคนในหมู่บ้านรวมถึงตาของฉัน ไม่ค่อยปลูกข้าวนาปรังกันสักเท่าไร เพราะว่าปลูกยาก แถมไม่มีแม่น้ำใกล้ ๆ พอหมดข้าวนาปีก็จะไถหน้าดินพักไว้สักเดือน แล้วค่อยมาเตรียมดินปลูกข้าวนาปี แต่บางคนก็มักจะหวานเมื่อดูแปลงโมบ้างเมล็ดข้าวโพดบ้าง ไม่ปล่อยให้ท้องนาว่างไว้นะ ๗ พอผลไม้ออกผลสวยเข้าหน้ายก็ค่อยเก็บมาเร่ขายรอบหมู่บ้าน

ตานั่งรับลมตรงคันทนาพลางบอกว่า “ปีที่แล้วฝนตกชุม น้ำก็เต็มสระ

ชั้นปลูกข้าวนาปรังเลยก็ได้ไม่บ่เพียว”

“แล้วสระมีน้ำเยอะหรือจ๊ะ” ฉันทามกลับมองไปสระที่ขุดไว้ข้างกัน
“แม่บอกว่าสระตื้นจนคนยืนได้”

“อย่าไปเชื่อแม่เอ็งหลาย ตาขุดบ่มาตั้งหลายปีเป็นหยังตาสิจับได้”
ตาเริ่มแย่งเสียงแข่งพลางชี้ให้ดูน้ำสีดำขุ่น” สระบ่อนี้ขุดไว้ตั้งแต่ตามาอยู่ที่นี้
ก่อนที่เจ้าจะเกิดอีก” สระกักน้ำไว้จนเกือบล้น มองแทบไม่เห็นกันสระ มีเพียง
บัวบานสวยใล่ล้นน้ำและแห่นสีแดงเขียวลอยไปทั่ว

ฉันทั่งลงได้ร่มไม้ข้างตา มองต้นกล้าข้าวที่กำลังยืนต้นสูง ก่อนจะ
เตดีใบไม้เขียวสดจากไม้ต้นเตี้ยมาห่อจับเป่าเหมือนที่เคยทำเมื่อตอนยังเด็ก
จะเรียกว่าเป่าเป็นเพลงก็พูดได้ไม่เต็มปาก ฉันท่แค่รู้สึกจำจากตาแล้วมา
ลองทำก็เท่านั้น

ตามักจะเอาใบไม้รีเรียว หรือบางทีก็เป็นใบไค้มนมาห่อ ค่อย ๆ
เป่าให้เสียงหวีดหวิว เล่นเป็นทำนองไปตามลม แต่พอฉันทพยายามเท่าไร
ทำนองเพลงใบไม้ของฉันทกลับมีแต่เสียง บิด บิด บิด ลากยาวจนหมดลม

“หีย! เป่าอียังจ้งชั้น บ่เห็นสิเป็นพงเป็นเพลง” ตาไวยวายขึ้นมา
คงทนฟังฉันททำนองเพลงใบไม้เพี้ยน ๆ ไม่ไหว ความหิบบใบไม้มาถือ

เป็นเครื่องดนตรี “ไผ่เขาเอ็ดกัน”

“ก็จำมาจากตานั่นแหละ” ฉันทแย้ง

“มา! เดี่ยวสิเอ็ดให้เบิ่ง” ว่างแล้วตาก็ห่อม้วนใบไม้ เป่าลมจากปาก
เล่นทำนองหวีดหวิวสูงต่ำสลับซ้ำเบาไปสั๊กพัก ก่อนจะวางใบไม้ยับยู่ยี่ลง

“อีกบ่บานข้าวก็ลือออกรวง ท้องทุ่งแถวนี้ก็สีเขียวงามสวย” นาข้าวคง
จะสวยเหมือนที่ตาว่า หวังว่าฉันจะได้เห็นเร็ว ๆ นี้เหมือนกัน

“เปิดข้าวนาปรางสีพามาจับปูนา มันซ่อนโตอยู่ตามดิน ตามคันนา
เนื่อมัน ๆ เอามาตำส้มแซบ” ตาว่า “มาบ่”

“มาก็ได้จ้ะ” ฉันขอมาเป็นเพื่อนตาสักหน่อย แค่จับปูนาตัวเล็กคงไม่
ยากขนาดนั้นหรอก

แต่ไม่เกินสัปดาห์ นาข้าวที่ตาปลูกไว้อย่างไม่ทันจะออกรวงก็รากเน่า
เสียก่อน จนต้องมาเดินถนนออกที่ละต้น ไม่มีรูปตามคันนาเหลือแต่ดินโล้น ๆ
ให้ได้มอง

หมดข้าวนาปราง แถวนี้ก็หมดความเขียวขจีของท้องทุ่ง เหลือแต่ผืน
ดินสีขาวแดงที่ไถจนเกลี้ยง ดอกหญ้าริมทางเหี่ยวแห้ง มีก็แต่ทุ่งปอเทืองขึ้น
กระจุกกระจิมตามสองข้างทาง ลำต้นเลี้ยวบางโน้มหาพระอาทิตย์ยามบ่าย
แต่ถึงอย่างนั้นก็ยังไม่มีที่ท่าว่าดอกจะบานสักที

ไกลออกไปทางซ้ายมือเป็นนาเขียวเหลืองหลายสิบไร่สะท้อนแดด
ยามบ่ายคล้อย สวยจนต้องเข้าไปดู ทุ่งนาอยู่ทางบ้านเวะห่างจากหมู่บ้าน
ของฉันไปทางทิศใต้สักกิโลครึ่ง มีป่าที่ปล้อมรอบด้าน หลังหมู่บ้านมีแม่น้ำมูล
ไหลผ่านพอให้ได้ใช้ทำเกษตร

ข้าวนาปรังกำลังออกรวงสวยกลางฤดูร้อนแห้งเหือด ดินขึ้น
และชุ่มน้ำลึกเท่าข้อ ลมระลอกใหญ่พัดมาเย็นสบาย พัดแรงจนใบไม้ปลิวร่วง
ตามคันนา ต้นข้าวพลิวไหวโอนเอนไปมา ช้างกันมีเสาไม้ปักหนักแน่นผูกเชือก
ตึงปล่อยให้วัวจูงพาไปตามลม

เจียบ สงบ เย็นสบาย

พอมีใครไม่ปล่อยให้ทุ่งนาเหลือแต่กอข้าวแห้ง

เหมือนเราได้พบชุมทรัพย์กลางแล้ง

สวยไม่เคยเปลี่ยนเลย

๕

เรื่องเล่าครั้งเก่าก่อน

ฉันคิดมาตลอดว่ายายอุ๊ น้องสาวของยายเป็นคนเจียบ ๆ มาตลอด อาจจะเพราะเราไม่ค่อยได้พูดกันมาก ฉันเลยทำตัวไม่ค่อยถูกเวลาอยู่กับยาย แต่ถ้ายายรู้ว่าฉันและน้องไปไหน ยายจะชอบเล่าเรื่องอะไรต่อมิอะไรให้ฟังเสมอ

“เมื่อวานไปไหนมา หน้าคัล้าแดดไปหมด” ยายเอ่ยถามเสียงเฉื่อย มือก็สอยด้ายรูดตามเสื้อไหมทออยู่บนแคร่ไปพลาง

“ก็ขับรถมอเตอร์ไซด์ไปเรื่อย ๆ นี่แหละจ๊ะ” ฉันตอบ “ไปดูนาข้าวแถวบ้านวะ ข้าวนาปรางเขากำลังเขียวสวยเลยจ๊ะ”

ยายวางมือหันมามองฉัน ย้ายเสื้อไหมทอไปวางข้าง ๆ ก่อนจะกวักมือเรียกให้ไปนั่งบนแคร่ด้วยกัน “สนุกไหม ทางนั้นเขาเป็นยังไง”

“สนุก ลมเย็นดีจ๊ะ แต่เสียดายคนในบ้านเจียบไปหน่อย”

“แล้วรู้ไหมแถวนี้เขานับถือผี ทั้งหมู่บ้านเราและที่บ้านรอบ ๆ ขับรถผ่านป่าผ่านหญ้าข้างทาง ไม่กลัวเหรอ” ยายว่า

“ยาย!” ฉันท้องลั่น“ คนกลับมาแล้ว ยายจะพูดให้กลัวทำไม”

แต่จะว่ากลัวก็พูดได้ไม่เต็มปาก ฉันทัวแต่สนใจท้องนาเลยไม่ได้คิดมากกับป่าที่บริกชฎตามเส้นทาง พอนึกถึงบรรยากาศเย็บเย็บ พุงนาใกล้ค่ำแสงเปลี่ยนก็ทำเอาขนลุกขนชัน

“เฮ้! ยายพูดให้ฟังเฉย ๆ ถึงเราจะเป็นคนพุทธ ไม่ใช่เราจะไม่นับถือผี”

เราเป็นคนพุทธอย่างที่ยายว่า แต่เราก็นับถือบูชาอะไรหลายอย่าง คนที่เห็นชัดสุดคงเป็นตา ตามีหิ้งพระประจำตัวบนชั้นสองของบ้าน มีพระพุทธรูปหล่อสำริด พระพุทธรูปศิลาแลงหลายปางตั้งบนโต๊ะหมู่บูชา ทั้งพานพุ่มวางพระเครื่องจากวัดดังและพานวางลูกประคำสวดซ้ำ

ฉันทเคยแอบส่องดูตามชานบันไดเวลาตาขึ้นไปบนบ้าน ตาไม่ชอบเปิดไฟสว่าง เอาแต่เปิดผ้า màn ข้าง ๆ ให้แสงตะวันลับฟ้าสาดเข้ามา แต่แสงก็ไม่ได้สาดไปทั่ว โต๊ะหมู่บูชาบางส่วนเลยเห็นเงาตะคุ่มอยู่ทางด้านหลัง จากนั้นก็ปิดกวาดเช็ดถูรอบ ๆ ก่อนจะสวดบริกรรมคาถาที่ฉันทไม่คุ้นหู

บรรยากาศวังเวงจนอึดอัด ทำให้ฉันสับเท้าลงมาเร็วไวและไม่เคยถามเรื่องนี้กับตาเลย

ส่วนยายอุ๊ก็เป็นอีกคน นอกจากจะเข้าวัดปฏิบัติธรรม บางทีก็ไปสะเดาะเคราะห์กับเกจิอาจารย์หลายต่อหลายวัน

ยายเล่าต่อว่า “สมัยยายยังเด็ก เวนับถือผี ก่อนจะนับถือพุทธ” แล้วก็คิดว่าเอาผ้ามาสอยด้ายร้อยต่อ “ตอนแรกตันตระภูลเวนับถือผีบรรพบุรุษ เวลาบูชาก็จัดสำหรับเซ่นไหว้ในบ้านคล้ายพิธีเซ่นโงนตา⁴ และบูชาผีป่าตามป่า”

ฉันนั่งเสียบตั้งใจฟัง พยายามไม่ส่งเสียง กลัวขัดอารมณ์เรื่อง แล้วยายจะไม่เล่าต่อ

“พอนับถือพุทธก็เริ่มไปปรับวัฒนธรรมแบบพุทธมา จากที่เลี้ยงผีบรรพบุรุษในบ้าน ก็ไปทำบุญข้าวสาก บุญข้าวประดับดิน ที่วัด เพื่ออุทิศส่วนกุศลให้ผู้ล่วงลับแทน” ยายพูด

“ทีนี้พอมีความเชื่อจากที่อื่นมาอีก อย่าง 1/ลงพาวหวาน⁵ ตอนจะ

⁴ พิธีเซ่นไหว้บรรพบุรุษของชาวไทยเชื้อสายเขมร

⁵ การบูชาพระแม่โพสพ

เรื่องเล่าครั้งเก่าก่อน

เกี่ยวข้าว”

“ปลงพาทวน เราได้รับของเขามาด้วยเหรอจ๊ะ”

“ใช่จ๊ะ ตอนยายยังเล็กเราก็ทำนาเกี่ยวข้าวกันตามปกติ ไม่ได้มีพิธี
ไหว้แม่โพสพหรอก แต่พอเห็นบ้านอื่นเขาทำตาม ๆ กัน เราก็เอามาทำด้วย”
ยายตอบ

“โอ้! ตอนแรกนี่กว่ายายจะเล่าเรื่องผีน่ากลัวให้ฟัง แต่กลายเป็น
เรื่องราวความหลังไปได้” ฉันทน์

“หลานเอ๊ย ถ้าหนูไม่ฟังแล้วใครจะฟัง” ยายพูดเสียงอ่อน ๆ ทำท่าทาง
อิดออดเหมือนจะไม่เล่าอะไรต่อแล้ว

ฉันทน์เลยชิงถาม “แล้วตอนนี้ละยาย เราเชื่ออะไร”

ยายวางผ้าในมือลง ก่อนจะพูดต่อ “บางคนเชื่อเรื่องภูณาค บางคน
คนก็ไปกราบไหว้รูปปั้นตามปราสาท บางคนก็ไปหาเกจิอาจารย์”

“ฉันจะเรียกว่างมงายก็ได้ใช่ไหมจ๊ะ” ฉันทน์ว่า

เพราะเหมือนเราจะเชื่อไปหมดทุกอย่าง ไม่มีอะไรที่เราไม่นับถือเลย
แถมยังเชื่อมากกว่าเดิมเสียอีก ซึ่งบางทีฉันก็คิดว่ามันออกจะมากเกินไปหน่อย
ด้วยซ้ำ ทั้งนับถือพุทธ บูชาผี เคารพบรรพบุรุษ หรือจะเชื่อทางไสยศาสตร์

แม้แต่บางคนเปรียบตัวเองเป็นศาสดา ทำตัวเลื่อมใสในธรรม พอใครเห็นก็ตามกันมานับถือ หลงใหลไปกับพูดจนหลวมเข้าลัทธิประหลาดกลายเป็นสาวก

“อย่าพูดแบบนั้นนะ!” ยายพูดเสียงแข็ง “ไม่มีใครมกมายหรอก แต่ที่เขานับถือ เขากราบไหว้ เพราะเขาสบายใจ อยากหมดทุกข์ อยากหายห่วง ส่วนบางคนก็อยากรวย บางคนก็อยากได้นุ่นอยากได้นี้เลยบนบานศาลกล่าวไว้ แต่ถ้าใครรู้สึกโชคร้ายก็ไปสะเดาะเคราะห์กับเกจิอาจารย์

“นั่นก็เป็นคนแบบยายสิจ๊ะ” จันเอ่ย

“เฮ้! เจ้าหลานคนนี่” ยายหัวเราะดังลั่นเอามือมาขยี้หัวจันจนฟูฟ่อง ตั้งท่าจะคว้าไม้เรียวมาตีให้หลาบ แต่จันรู้ทันเลยวิ่งหนีไปไกลเสียก่อน

ดนตรีบ้านงาน

ไอ้ อันว่า..

คุณแม่ผู้นอนหลับล่วงลับไกล

สีไปหมองได้ก็ขอให้โชคดี

ให้หวนนึกถึงคืนวันที่เราเคยมี

เคยมี...เฮือนชานบ้านช่อง

เคยไป...หม่อมมั่งหม่อมแพง

เคยพบ...พี่น้องญาติเสียว

ต่อแต่นี้ก็ต้องมาแลเหลียว

ขอให้ลาลับไป...อย่าได้หนีเที่ยว

อย่าลืได้มาพักผ่อน...มาห้วง...มาอำฮอนไผ่

อันตัวฉันขออาลัยแก่คุณแม่เอย

พ่อครูเป๋สวมชุดผ้าไหมสีดำเนื้อดีคาดผ้าขาวม้าสลับสี นุ่งผ้าโสร่ง
เข็มขัดสีเงินแน่น ผัดแป้งแก้มแดงเอาดอกชบาสีเหลืองมาทัดหูฉนางาม กำลัง
ขับร้องกลอนปากเปล่าออกมาเป็นทำนอง ยกมือยกไม้สะบัดขึ้นสะพัดลง
ทั้งจีบ ทั้งแซ่ ทางผู้เฒ่าผู้แก่ที่มาร่วมงานศพบากันปรบมือกันเป็นจังหวะ
ส่งเสียง เอ๊ย เอ๊ย เอ๊ย กันยกใหญ่

พอจบบทอลัษผู้ล่วงลับพ่อครูเป๋ก็เริ่มขับกลอนบทใหม่ คำร้อง
ภาษาถิ่นที่ฉันไม่เคยได้ยิน ไม่เคยได้ใช้ ส่งจังหวะเข้าแย้สู่คนฟัง และตอบรับ
จังหวะลูกคู่ที่ส่งมาไม่ขาดสาย เสียงหัวเราะเฮฮาเล่นไปพร้อมท่วงทำนอง
สนุกสนาน ผู้เฒ่าบางท่านเริ่มลุกจากเก้าอี้ไปพ้อน ไปรำ ออกท่าทางอย่าง
ไม่เหยียมนาย

ลืมความเศร้าโศกของการจากลา การสูญเสียญาติมิตร หลงอยู่ใน
ภวังค์เวลาแห่งความสุขใจเพียงครู่เดียว

กลอนหมอลำปากเปล่าในงานศพของยาย ความทรงจำสุดท้าย
เหมือนเพิ่งผ่านไปไม่นาน แม่เพิ่งบอกฉันว่าหลังจากพ่อครูเป๋เสียชีวิตไปเมื่อ
สองปีก่อน เสียงลำกลอนตามบ้านงานถูกแทนที่ด้วยเสียงดนตรีดังกระหึ่ม

ดั่งเสียจนหลังคาสังกะสีส่งเสียงตึงตังไปตามจังหวะ ยิ่งจังหวะเพลงก็รัว
หลังคาก็ยิ่งดังระรัวไม่มีพัก

สัปดาห์นี้ในหมู่บ้านมีงานบุญใหญ่อุทิศส่วนกุศลให้แก่ญาติผู้ล่วงลับ
แม่งานเดินร่อนของงานบุญมาถึงหน้าบ้าน บอกวันและกำหนดการไว้
เสร็จสรรพ เพื่อตัวแทนแต่ละบ้านจะมาร่วมงานสักวันสองวัน

ฉันเคยชินกับการเห็นคนคู้หน้าและไม่คู้หน้าเดินเฮโลกันมาชวน
ตาไปร่วมงานบุญ งานมงคล และงานศพถึงหน้าบ้าน ทั้ง ๆ ที่เราไม่ค่อยพูด
กันเท่าไรนัก แต่แค่พูดปากต่อปากมาเราก็ไปกันแล้ว

“ปกติเขาพากันส่งซองเชิญถึงบ้านอยู่ปตา” ฉันว่าพลาดมอง
ซองกระดาษ แบบบัตรกำหนดการสีเหลืองนวลในมือตา

“ปกติก็ส่งแบบนี้ได้ บ่มียังแปลกเลย ตอนงานยายซุ่มเขาก็ส่งซอง
ไปให้เขาคือกัน” ตาตอบ

“เป็นหยังคือส่งละ เอือนอยู่ใกล้กันขำนี้ เดินบักลิบก้าว บอกกัน
ปากเปล่าก็ได้ตัว” ฉันแย้ง

“ก็ตามมารยาทน้อ ส่งให้เขา เขาก็ส่งให้เฮากลับ อย่าสิไปคิดหลาย”
ฉันพยักหน้ารับคำตา ถึงแม้จะรู้สึกตะขิดตะขวงใจกับวัฒนธรรมแบบนี้
ทั้งบ้านฉันที่เคยส่งซองให้และบ้านของแม่งานที่ส่งกลับมา ต่อให้เราไม่ค่อย

เจอกัน แต่เราก็ไม่ได้ห่างเหินกันจนเอื่อยเชิฐปากเปล่าไม่ได้

เราอยู่หมู่บ้านเดียวกันแท้ ๆ

งานวันแรกผู้เฒ่าในหมู่บ้านไปรวมตัวกันอยู่บ้านงานช่วยมัดข้าวต้ม
หุงหาอาหารรองรับแขก ตกเย็นก็นิมนต์พระมาสวดพุทธมนต์ตามปกติ

แต่วันที่สองนี่สิ พอเสร็จพิธีช่วงเช้า ตกเย็นรถสามคันชนโครงเหล็ก
ไม้กระดานใหญ่มาเต็มกระบะ นายช่างเริ่มติดตั้งชิ้นส่วนแต่ละชิ้นจนเป็น
ลานเวทียกสูงเกือบจะติดบ้านงาน มีลำโพงอันใหญ่ตั้งไว้ด้านข้าง ประดับ
ประดาด้วยไฟสว่างหลากสี จัดชายผ้าพกไปทั่วเวที ปิดท้ายด้วยการชิงป้าย
ไวนิลบ้านงานให้แน่นกับโครงเหล็ก

ตอนหัวค่ำทางนายช่างเตรียมงานเพ็ญลงระบบลำโพง เสียงไปพัก
ใหญ่ ทั้งเปิดจังหวะสามช่า เพลงไทยร็อก แล้วก็เทสไมค์ “ฮัลโล่ หนึ่ง สอง
สาม สี่” ไปอีกสิบรอบ

พอตกดึกจนถึงจะรู้รสชาติที่แท้จริงของดนตรีบ้านงาน เครื่องเสียง
จัดเต็ม หลังคาสังกะสีสั่นสะท้านตึงตังราวจะหลุดออกจากกันอยู่รอมร่อลาม
ไปตามกระຈกตามผนัง เสียงครี๊ด ครี๊ดของลำโพงดังเข้ามาถึงตัวบ้าน บางทีก็
เป็นเสียงร้องเพลงลูกทุ่งทำนองสนุกสนาน

“อ้าว! พ่อแม่พี่น้อง ออกมาต้อนรับกัน อ้าว! ไป! ไป! ไป!”

แม่เดินลงบันไดเก่าเอี้ยดฮึดมาดู ลำโพงคงดังไปถึงบนบ้านจนนอนไม่หลับ “เขายังไม่เลิกกันอีกหรือ สงสัยจะดังจนแม่นอนไม่หลับ”

“ยังหอกแม่ คงอีกนานจะ ตอนนี้มีหมอลำมาร้องล้ากลอนหน้าฮ้าน ขนแดนเซอร์มาเต็มอีก คนคงไปสนุกกันลึกลับ” แสงสีสองสว่างเห็นชัดมาตั้งแต่บ้านงาน เสียงคนโหวกเหวก เสียงเพลงที่ดังไปทั้งหมู่บ้าน

“ดีก ๆ นู่นถึงจะเลิก” ฉันว่า

แม่เลยพูดขึ้นมา “แม่ไม่ค่อยชอบอะไรแบบนี้เลย สมัยแม่เด็ก ๆ เขาก็จัดงานแบบเรียบง่าย มีต่อเครื่องเสียงบ้างนิดหน่อย แต่ส่วนใหญ่จะเป็นร้องกลอนปากเปล่า หมอลำต่อกลอน มีกลองยาว วงดนตรีมาเสริมบ้าง” คงเสียงดังจนนอนไม่ได้เลยเผื่อเอาไปเทียบชีวิตสมัยยังเด็กเข้า

“แต่ไม่ได้ถึงขนาดจะตั้งเวทีมีขงมีโซว์หมอลำเครื่องเสียงจัดเต็มขนาดนี้ ปกติอะไรแบบนี้อยู่นานตามวัด ไม่ใช่บ้านคน” บ่นให้ฉันฟังเสร็จก็เดินขึ้นบ้านไป ไม่วายยังเรียกตามหลัง

“หนูขึ้นมานอนได้แล้ว”

ฉันเองก็รู้ว่าข่มตานอนหลับได้อย่างไร ไม่รู้ตัวด้วยซ้ำว่าหลับไปตอนไหน

ดนตรีบ้านงาน

พอท้องฟ้าเปิดกว้างรับวันใหม่ เสียงดนตรีบ้านงานเมื่อคืนวานสงบ

ลงแล้ว

๗ บุญเดือนสี่

ดอกสะแบงร่วงเต็มท้องนา ถูกเก็บมาผึ่งแดดผึ่งลม ก่อนจะจับเอามาร้อยเป็นมาลัยหลายเส้น ก้านใบตาลตากแห้งถูกจับมาพับมาสานเป็นรูปปลา รูปนก รูปดอกไม้หลายสิบอัน กระดาษพับสีเหลืองมัจจุสรวมอยู่ในตะกร้า กล้วยสีเครื่องถูกตัดมาจากต้น มะม่วงเขียวเสวยเก็บมาเป็นกิโลกรัม กองกันไว้อยู่กลางศาลาประชาคม

ไม้ไผ่ลำยาวถูกถากต่อไม้ดอกจนเรียบ ลูกผู้ใหญ่บ้านถือมีดอีโต้เล่มใหญ่เฉาะลำไผ่ทำช่องล็อกทั้งหัวทั้งท้ายเตรียมไว้ประกอบทำซุ้ม

ทางโรงครัววิ่งวุ่นกับการเตรียมข้าวน้ำซำมปลาให้กับคนมาช่วยงาน เตาถ่านไฟแรงกำลังต้มข้าวเหนียวเปียกหม้อใหญ่ อีกเตาข้างกันวางหม้อหนึ่ง ข้าวเหนียวขาวหวดใหญ่ พอข้าวสุกดีก็เอาผ้าขาวมารองกระติบ ก่อนจะใส่ข้าวหนึ่งลงไป เสร็จแล้วก็ย่างเนื้อวัวสองสามชิ้นใหญ่บนตะแกรงจนเนื้อนุ่ม

แล้วเอามาหั่นเป็นชิ้นพอดีคำ เสร็จแล้วก็เตรียมครกสากตำน้ำจิ้มแจ่วกินคู่กัน

บางคนก็ไปค้นห้องเก็บของในศาลาประชาคมหาถาด หากระจาดมาวางใส่ของ ขนธรรมาสน์และอาสนาออกมาทำความสะอาด

ส่วนบ้ำ ๆ ก็รวมกลุ่มกันไปซักผ้าทอผืนยาวที่ทอเก็บไว้นานแรมปีเตรียมเอาไปทำถุง⁶ ตั้งเสารอบศาลา

บ้ำพาฉันมาดูเขาเตรียมพิธี เตรียมสถานที่ก่อนจัดงานพะเหว⁷ เพราะอีกไม่กี่วันฉันจะกลับบ้าน ไม่ทันร่วมงานบุญเดือนสี่

บ้านของบ้ำเป็นหมู่บ้านไม่มีวัด ทำให้ต้องใช้ศาลาประชาคมประจำหมู่บ้านเป็นสถานที่จัดงาน หลังจากนั้นมักทายกจะหาฤกษ์ดีเว้นว่างหลังจากเตรียมงานสักวันสองวัน แล้วค่อยไปนิมนต์พระจากวัดใกล้เคียง ๆ มาทำพิธี

วันนี้เป็นวันแรกคนครีครึ้นกันเป็นพิเศษ ยิ่งผู้เฒ่าพากันตื่นเช้า

⁶ เครื่องประกอบพิธีกรรมในงานประเพณี ทำมาจากผ้าหลากสีส้น ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นผ้าทอมือประดับลวดลายเฉพาะตัวของชาวบ้านในแต่ละพื้นที่ ก่อนจะเอาไปผูกกับไม้ไผ่ยาว

⁷ บุญพะเหว หรือที่เรียกกันว่า บุญพระเวส เทศน์มหาชาติ หนึ่งในฮีต ๑๒ คอง ๑๔ ประเพณีสำคัญของชาวอีสาน มักจัดขึ้นในเดือนสี่ ราวเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนมีนาคม เพื่อฟังพระเทศน์พระเวสสันดรชาดกครบทั้ง ๑๓ กัณฑ์

ตั้งแต่ไถ่ยังไม่ให้ร้องมารอร้อยดอกสะแบงและसानใบตาล คนอื่น ๆ ก็ค่อยทยอยมากันตามหลัง ส่วนฉันกับป้ามาช้ากว่าใครเพื่อน จะไปช่วยอะไรตรงไหน เขาก็พากันทำเสร็จเกือบหมดแล้ว

ลุงผู้ใหญ่เลยวานให้ไปดูแลตัวน้อยวัยกำลังดีอกำลังชนแทน “มาช่วยกันแรง ไปเบ่งเด็กน้อยโน้นไป”

ดอกสะแบงเหลือจากการร้อยมาลัยตกเป็นของเล่นของพวกเรา ฉันยื่นดอกสะแบงให้เด็ก ๆ คนละดอก แล้วพาเดินออกมานอกศาลา รวมกลุ่มอยู่กลางลานใต้ร่มไม้ พาโยนดอกสะแบงขึ้นสูงจนกลีบกังหันหมุนเป็นเกลียวตกร่วงสู่พื้นดิน

“ว้าว! อันนี้...ทำอะไร” เด็กน้อยสงสัยฮือฮา มองตาค้าง ถามฉันเสียยกใหญ่

“โยนขึ้นไปบนฟ้าจะ โยนสูง ๆ กลีบตรงนี้จะหมุนร่วงลงมา” ฉันบอกก่อนจะพาพวกเขาเล่นโยนดอกสะแบงวนกันอยู่ซ้ำ ๆ

เริ่มคิดว่าเด็กจะเบื่อหรือเปล่า เสียใจดีไม่ไผ่ ป๊อก ป๊อก ก็ดั่งลั่นกลางศาลา ลุงผู้ใหญ่กำลังดีไม่เข้ามุลึกหมดทุกด้าน กลายเป็นซุ้มพะเหวดขนาดใหญ่ พอให้ชนธรรมาสน์และอาสนะไปวางไว้ตรงกลาง เอาดอกไม้ไผ่สานมาล้อมรอบซุ้ม วางกล้วยดิบเครือใหญ่ไปตามเสาสีมูม

ก่อนที่พวกคุณป้าจะตะโกนร้องเรียกพวกเรา “เด็กน้อย เข้ามาเร็ว มา
ห้อยพวงมาลัย มาผูกผลไม้”

ทีนี้ฉันก็ได้เวลาต้อนรับเด็กน้อยไปทำอะไรใหม่ ๆ หยิบมาลัย หยิบนก
และดอกไม้สานใบลานมาร้อยเชือกผูก ก่อนจะยื่นให้เด็กที่พอรู้ความไปผูก
ตามคานเตี้ย ส่วนเด็กตัวเล็กยังไม่ทันประสาดีก็ให้เอากะดาศไปเสียตาม
ดอกไม้นี้ไผ่ยาว

หลังจากนั้นฉันไปช่วยผู้ใหญ่ผูกดอกสะแบงตามคานสูง ปล่อยปลาย
ให้ห้อยระย้าลงมาไม่ขาดสาย หยิบเอามะม่วงดิบมามัดเชือกฟางผูกไปตาม
คานไม้ไผ่เตี้ย

ไม่ถึงครึ่งวันชุมนุมงานบุญพะแหวดก็ตกแต่งเสร็จเรียบร้อย ลุง
ผู้ใหญ่บ้านถึงกับขอบคุณทุกคนกันยกใหญ่ “ขอบใจผู้ชุกผู้ชุกคนหลาย ๆ ได้
ฤกษ์ดีเป็นวันพุทธหน้า พระหมูป้านไถ่ ๆ ท่านว่างพอดี ไว้เดี๋ยวมาพักผ่อน
ใหม่”

ก่อนจะแยกย้ายเราก็นั่งล้อมวงกินข้าวเที่ยงกันพักใหญ่ เปิบข้าว
เหนียวจิ้มแจ่วกินคู่ดับเนื้อย่าง และสารพัดกับข้าว ลาบ ก้อย ต้มเนื้อวัว
ที่ฉันยังไม่รู้เลยว่าโรงครัวทำไว้ตั้งแต่เมื่อไร ตบท้ายด้วยการกินข้าวเปียก

หม้อใหญ่จนหน้าใจ

พอบายเราก็ตัวเมืองไปทำบุญ ฉันเลยได้เห็นงานแห่บุญผะเหวด
เข้าพอดิบพอดี งานนี้เป็นงานบุญใหญ่ของวัดประจำจังหวัด เริ่มต้นขบวน
ด้วยเด็กนักเรียนภายใต้สังกัดของวัด คั่นด้วยขบวนกลองยาวและนางรำ
รถแห่พระพุทธรูป ตามมาด้วยช้างอีก ๒ เชือกแห่แสดงกัณฑ์มัทรี และปิดท้าย
ขบวนด้วยรตรางของพุทธศาสนิกชน

ตลอดทั้งชีวิตฉันไม่เคยเห็นเขาแห่งานบุญ งานกฐินด้วยช้างเลย
ส่วนใหญ่ก็เป็นงานบุญกลองยาว มีเครื่องดนตรีมากกว่า

“ปกติเขาเอาช้างมาแห่หรือจ๊ะ” ฉันถามบ๊ายที่นั่งข้างกัน

“ทุกปีเขาก็เอาช้างมาแห่กัณฑ์มัทรีตลอด แต่ทางบ้านบ้านนู่นถึงจะมี
มาสี่ปีครั้ง” บ๊ายว่า

“บ่เห็นลิจำได้เลย”

“ตอนนั้นเจ้ายังโตน้อย บ่ทันจำหยั่งได้ดอก พอโตมาพาไปแต่ละเทื่อ
กะมีแต่งงานแห่ธรรมดา” บ๊ายตอบ ขณะมองขบวนแห่ที่กำลังวนรอบเมือง

“พอมีช้าง มีคนถือของเดินไปนำ ขบวนก็เฮงงาม จากที่เคยงามอยู่
แล้วก็งามหลายกว่าเดิม”

สำหรับฉันคงไม่ใกล้เคียงคำว่าตื่นตานัก ออกจะแปลกใหม่และกลัว

บุญเดือนสี่

จับใจมากกว่า ท่ามกลางอากาศร้อน เวลาเห็นช้างตัวใหญ่อยู่ใกล้เครื่องเสียง
ที่ไร ฉันไม่เคยสบายใจเลยสักครั้ง

ฉันถามป้า “แล้วช้างสิบเป็นหยังบ้อ” แด่ร้อนตอนบ่ายสาม เสียง
เครื่องดนตรีดังสนั่น แอ้มช้างยังเดินอยู่กลางขบวน เสียงจะไม่ดังจนช้างตื่น
ตกใจเหวอ

“บ่เป็นหยังดอก” ป้าตอบ “ถึงจะแอบย่านอยู่คือกัน แต่ว่าความเขา
ก็ดูแลอย่างดี อีกอย่างมันก็งานบุญประเพณี เขาเฝ้าอย่างนี้กันมาตลอด”

ป้าเสริมต่ออีกว่า “งานเขาจัดตามกัณฑ์มัทรี ต้องมีช้างแห่กันหา
ชาลีเข้าวัด”

ฉันนั่งฟังป้าเจิบกริบ ไม่พูดอะไรออกมาสักคำ มองตามขบวนแห่
ยาว ทั้งช้าง คนกลุ่มใหญ่ และขบวนกลองยาว

นั่นสินะ ก็เพราะเป็นงานประเพณี

ป้าว่า “ทำให้สบายเถอะ เขาก็เฝ้างานของเขา เฝ้าแค่นี้ มื้ออื่น
ก็ทำบุญตักบาตร ฟังเทศน์มหาชาติแทนแล้ว”

ตลาดเมืองคง

“ตา อยากกินของป่า เราไป...”

ฉันพุดยังไม่ทันขาดคำ ตาก็พาฉันวิ่งรถออกจากบ้านตรงมาตลาดเมืองคง อำเภอราษีไศล ไม่ถึงยี่สิบนาทีเราก็จับรถข้ามแม่น้ำมูลมาจอดรถหน้าที่ว่าการอำเภอ ดับเครื่องยนต์ เตรียมก้าวเท้าออกจากรถ

เรามาถึงตลาดตอนบ่ายคล้อย คนค่อนข้างน้อยกว่าปกติ ปกติจะมีตลาดนัดกลางเดินที่ขายเสื้อผ้า แล้วก็มีรถกระบะเปิดท้ายขายผลไม้ น้ำอ้อย คั้นสด ตอนนี้อลังงานจอดรถโล่งบางตาแทบจะนับคันได้

ตาปิดประตูรถสี่เหลี่ยมคันเก๋าดัง บัง! หันมาถามฉันว่า “แล้วสิกินหยั่ง”

“อยากกินหลายอย่างเลยจ๊ะ กินอิหยั่งกรุบ ๆ มัน ๆ” ฉันว่า “ไข่มดแดงสักจานก็ตื่นตา เอาไปทำลาบกินกันตอนเย็น แต่ว่าก็อยากกิน จิ้งหรีดทอดน้ำ คงเป็นตาแซ่บแสง

ฉันหันไปหาตาแย้มยิ้มแจ่มให้ “ตาจะเลี้ยงใช้ไหมจ๊ะ”

ตาไม่ได้ตอบอะไรกลับเดินหนีไปจนฉันต้องก้าวขาตามเป็นพัลวัน

สงสัยแดดร้อนจนหงุดหงิด

ตาพาฉันเดินลัดเลาะเข้าไปในตลาดปลาที่อยู่ข้าง เดินเข้าไปดูปลาสด ปลาฉลามที่ว่ายอยู่ในอ่างพลาสติก ทำให้เหมือนจะซื้อขาย ถ้ามแม่ค้า “ขายโลละกี่บาท”

“โลละ 60 สีเอาป๊ะ”

พอรู้ราคาก็มองดูครุ่นคิดอยู่นาน แต่ตาก็ไม่ซื้อปลาเลยสักตัว

คงคิดในใจว่า ‘แพง’ เหมือนเคย

กลืนคำปลาในตลาดคละคลุ้งมาก หันไปทางไหนก็เจอแต่ร้านขายปลา หลังจากครบตลาดบังแดดจนมืด แถมกลิ่นอับขึ้นตึ๋นขึ้นจุกไปหมด หลอดไฟนีออนสีขาวห้อยระยียงรายคอยให้ความสว่างไปตามทาง ร้านค้าบางล็อกเริ่มฉีกนํ้าล้างควาเลือดที่เประอยู่ตามพื้น ชัดดูคราบสกปรกออก จากเขียง ข้าง ๆ กันมีถังขี้ฟ้ารวมกับเครื่องในกองกันอยู่เต็มถัง แผลงวันบินตอมว่อนส่งกลิ่นควาจนต้องปิดจุกเดินหนี

รู้ตัวอีกทีตาจูงฉันข้ามถนนไปฝั่งตรงข้าม “สิกินหยักก็เดินนำหน้าไป”

ตลาดฝั่งนี้เปิดโล่ง อากาศปลอดโปร่งหายใจสบายขึ้น แถมคนยังแออัดมากกว่าตลาดฝั่งตรงข้ามเสียอีก คนเดินคลาคล่ำเต็มท้องถนน ใหญ่ของฉันทนคนที่เดินสวนไปสวนมาจนเจ็บ แอมรอมอเตอร์ไซด์คันเล็กขับเข้ามาจนเกือบชนล้ม

ลิกเข้าไปฉันเห็นร้านขายแมลงทอดตั้งอยู่เกือบท้ายตลาด ทางใต้ะพับญี่ปุ่นจัดแมลงแต่ละชนิดจัดใส่จาน ดักแด้ ตั๊กแตนทอด แมงจีซอนกองกันอยู่พูนจาน ไม่ก็ยังมีไว้แหวของจิ้งหรีดที่อยากกิน

“มีจิ้งหรีดป” ตาเอ๋

“โอ๊ย! มาซำกันแอ่ง จิ้งหรีดเบ็ดตั้งแต่เมื่อกลางเย็นแล้วจ๊ะ คนเก็บเขาเก็บมาน้อย เขาว่าแถวเฮือนเขามันไม่ค่อยมี” แม่ข้าว่า “เอาอันอื่นปจ๊ะ”

ฉันหันหน้าไปสายสิริชะใส่ตา สำหรับฉันแมลงทอดอันอื่นไม่อร่อยเท่าจิ้งหรีดทอดกรอบมัน ถ้าใส่ซอสปรุงรสเข้าไปหน่อยก็ยิ่งดีมอวย

ตาที่รู้สัญญาณก็ปฏิเสธแม่คำไป “จิงซันปเอาแล้ว” ก่อนจะหันมาถามฉันว่า “สิกินหยังอีก”

“ใช่หมดแดง!” ฉันร้อง

เราเลยเดินฝ่าผู้คนไปร้านใช่หมดแดงที่อยู่ตรงข้าม ใช่หมดแดงกองรวมกันสายสิริจานวางอยู่บนลังโฟม ช่าง ๆ กันมีเห็ดป่าหลายชนิด และก็ผัก

พื้นบ้านมัดเป็นกำ ๆ

“เอาร้านนี้แหละเนอะ ใกล้เคียง” ตาบอก

เพียงแค่เข้าไปยืนหน้าร้าน แม่ค้าก็ขายสารพัดทุกอย่างที่มี พอตาบอกว่า “เอาไข่มดแดงสักจาน” เขาก็พูดต่อไปอีกว่า “แล้วไม่เอาหอยเชอร์รี่อีกสักจานหรือจ๊ะ”

ตาเหมือนคนตั้งรับไม่ทันเขาว่าอะไรก็ตอบเออ ๆ ออ ๆ ตามไป เราเลยได้ไข่มดแดงและหอยเชอร์รี่มาอย่างละถุง แล้วก็เห็ดเพาะอีกสองกำ ถ้าฉันไม่ห้ามไว้ก่อนตาคงซื้อรวงผึ้งครึ่งซีกกลับมาด้วย

ฉันแอบหยิบไข่มดแดงคำเล็กออกมาจากถุง อยากจะชิมความกรุบกรอบของไข่แต่ละเม็ด ไข่เม็ดเล็กเคี้ยวเพลินเหมือนเคย แต่ไข่มดแดงสีขาวนวลเม็ดใหญ่ เคี้ยวไปหาเหมือนมีเสียง เป๊าะ ดังอยู่ในปาก รสชาติเปรี้ยวจนเซ็ดฟัน เนื้อนุ่มไม่เหมือนไข่ใบเล็ก เปรี้ยวนำตามด้วยความเค็มและมัน ถ้าได้เอาไปแกงคงอร่อยถูกปาก

ก่อนกลับตาให้เงิน ๕๐ บาทให้ไปซื้อของข้างทางตามใจชอบ “เอาหำสิบบาท เดี่ยวตาสีไปรออยู่รถ พัวร์ซื้อพัวร์กลับเด้อ สีค่าแล้ว”

ฉันเลยไปซื้อของหาकिनยากมาอยู่สองอย่างเงิน ๕๐ บาทหมดตัว ข้าวต้มหมูที่จะกินได้ตามบ้านงาน และข้าวเหนียวดำที่ปลุกยากแสนยากกว่า จะได้ข้าวสักกิโลกรัม ข้าวเหนียวอัดแน่นในถุงพลาสติกติดแท่งที่จะห่อด้วย ใบตองตึงเสร็จสรรพ เพราะปกติเขาจะใช้ใบตองตึงห่อข้าวเหนียวกันแมลง บินตอม เวลาจะถือไปไหนก็พกพ้อสะดวกแถมข้าวก็นุ่มร้อนเสมอ แต่ตอนนี้ เหมือนจะอัดข้าวใส่ถุงพลาสติกแทนเสียแล้ว

ตลอดทางกลับบ้านแม่น้ำมูลรวบรววไปกับแสงแดดยามค่ำ ชาวบ้านพากันออกเรือหว่านแหหาปลา ส่วนคนหนุ่มขึ้นมาน้อยก็เอาคันเบ็ดไปตกปลาแทน ถนนขาวกรวดติดแน่นขนัด

แต่ถึงอย่างนั้นก็เป็นอีกวันที่ตาและฉันมีความทรงจำดี ๆ ร่วมกัน เหมือนเคย

ขอบคุณภาพจาก: กระดินน้อย
<https://www.youtube.com/watch?v=T3PCAI1gAjA1>

รสชาติความแค้น

จะเป็นตายร้ายดีอย่างไร ก็ไม่ขอลิ้มรสอาหารที่ไม่ชอบเด็ดขาด เป็นหนึ่งในคติประจำใจของฉันมาตั้งแต่เด็ก ไม่ใช่เพราะไม่น่ากิน แต่คงเพราะแค้นสัมผัสเมื่อครั้งยังเล็กที่ฝังใจมาจนโต

วันนั้นตากับยายกลับมาจากต่างจังหวัด ทั้งครอบครัวเลยนั่งล้อมวงทานข้าวที่โต๊ะม้าหินอ่อนข้างบ้าน มีไก่ย่างไม้มะดันตัวใหญ่ ส้มตำปูปลาร้า และกับข้าวอีกสักสองสามอย่าง แต่อาหารที่ดูสะอาดตาคงเป็นแกงส้มผัสดองแฉะถ้วยใหญ่ ฉันไม่รู้หรอกว่าคืออะไร สีส้ม ๆ แดง ๆ น้ำแกงก็ข้น ซื้อมันก็แพง คุณแม่ก็ไม่คุ้นตา ไหนจะผักที่ไม่คุ้นหน้า เห็นแต่ตาชั่งน้ำหนักอย่าง เวิร์ดอ้อยจนอดสงสัยไม่ได้

อร่อยตรงไหนกันนะ

ไม่ทันได้คิดอะไรเรื้อยเปื่อยไปมากกว่านี้ ตาก็ราดน้ำแกงส้มลงบน

จานข้าวสวยร้อน ๆ ของฉัน ไม่ใช่แค่ร้อนเดียวแต่ราดจนท่วมจานข้าว จากข้าวเปล่าก็กลายเป็นข้าวคลุกน้ำแกงส้ม ตาคงเห็นฉันไม่ยอมกินอะไรสักทีเลย ตักกับข้าวที่แกัดว่ารสเด็ด แซ่บขนาดที่ว่าอาหารจานอื่นก็เทียบไม่ได้ให้ฉันได้ลองสักครั้ง

“เ้า กินเบิ่ง มีบั๊กมะรุมนำ เนื้ออ่อน ๆ เคี้ยวง่าย” ไม่ทันไรตาตักเนื้อมะรุมชิ้นพอดีคำวางลงบนจานข้าวฉันอีกครั้ง “มันบ่เผ็ดดอก”

ฉันเชื่อใจตา ใคร ๆ ก็ว่าผู้ใหญ่ *ไม่โกหก* ถ้าตาว่าอร่อย ฉันก็จะลองกินดูสักครั้ง ข้าวคลุกน้ำแกงคำเล็กคลุกเคล้าเข้ากับเนื้อมะรุมบดละเอียดถูกตักเข้าปาก แอบกลืนหายใจเฮือกใหญ่ หน้านิ่วคิ้วขมวดกันเป็นปม ค่อย ๆ เคี้ยวข้าวให้ละเอียด ลิ้มรสน้ำแกงที่กระจายไปทั่วทั้งปาก

เผ็ดลิ้น

แซ่บร้อน

รสฝาด

มีอนันจบลงที่ข้าวสวยจานใหม่และไข่เจียวอีกครั้งซีก

หลังจากวันนั้นฉันก็ขยาดแกงส้มมะรุมไปเป็นปี ๆ

จนกระทั่งวันนี้ แม่เรียกฉันดั่งลันต้ายแต่ยังไม่ทันจะก้าวเท้าเข้ารั้วบ้าน “มาเอากับข้าวเร็ว ยายบุญผากมาให้” หอบเอาข้าวเอาของมาเต็มไม้เต็มมือ ทางซ้ายถือตะกร้าสานที่เรียงรายไปด้วยผักพื้นบ้านนานาชนิด หมากลิ้นฟ้า⁸ หลายผักวางขดกันเป็นวง ทับด้วยถั่วพูเขียวสด ยอดผักเม็ก⁹ และผักชีลาวกำใหญ่ ส่วนมือขวามีถุงแกงสีส้มห้อยโต่งเต่งไปมา

“ยายแกต้มแกงหม้อใหญ่เลยผากมาให้กินสักถุง”

ฉันหูฟังขึ้นมาทันที พอได้ยินว่ามีของผากอาหารเลิศรส รีบเดินจ้ำอ้าวไปหาแม่ คว่าเอาข้าวเอาของมาไว้กับตัว

นานแล้วที่ไม่ได้กินของอร่อยจากยาย ลองนับนิ้วตั้งแต่ไปเรียนในกรุงเทพฯ ก็คงสักสามเกือบสี่ปี ฉันชอบอาหารคาวที่ยายทำมาแบ่งบอย ๆ อย่างน้ำข้าวปลาร้า ที่ใครก็ว่าถ้าหมักปลาไม่ดี กลิ่นก็จะหื่น เหมือนจนคาวคลุ้ง จะเอาไปต้มกับอะไรก็ไม่ชวนกิน บางคนก็เลยเลือกซื้อปลาร้าขวดมาใช้แทน แต่น้ำข้าวของยายบุญเข้ากันดีกับกลิ่นตะไคร้ พริก ใบมะกูด พอผสมเนื้อปลา

⁸ หมากลิ้นฟ้า สมุนไพรพื้นบ้าน มีลักษณะเป็นผักแบนยาว มักเรียกกันโดยทั่วไปว่า เพกา

⁹ ผักเม็ก หรือ ผักเสม็ด ผักพื้นบ้านยอดสีเขียวอ่อน หรือสีม่วงเข้ม

ซ่อนบดละเอียด น้ำข้าวปลาร้ายิ่งเผ็ด อร่อยถูกปาก

บ้านของเราทั้งคู่ห่างกันไม่ถึงเมตร บ้านของฉันอยู่ต้นซอย ส่วนบ้านยายบุญอยู่ด้านหลังเยื้องไปทางซ้ายไม่กี่สิบก้าว แต่นานที่เราถึงจะคุยกันสักครั้ง เพราะตาของฉันค่อนข้างเก็บตัว ไม่ค่อยคบหาสมาคมกับคนในหมู่บ้านเท่าไร จะมีก็แต่ยายบุญที่เดินมาคุยตามประกาศนอรัยาศัยดี วันดีคืนดีก็แบ่งแกงหม้อใหญ่มาให้ ทำให้เวลามีอะไรเราจะเอามาแบ่งกันเสมอ

“แล้วยายบุญสบายดีไหมจะแม่ เจ็บแข่งเจ็บขาออก ๆ แอด ๆ เหมือนตาหรือเปล่า” ฉันถาม

แม่ยิ้มกว้างบอกว่า “ยายแข็งแรงกว่าตาด้วยซ้ำ เพิ่งไปเที่ยวกับลูกหลานเมื่อวันอาทิตย์ที่ผ่านมาเอง”

“ว่าง ๆ ก็ไปเยี่ยมแม่บ้างสิ”

ฉันตกปากรับคำ ตั้งใจว่าปิดเทอมนี้จะไปหายายสักวัน ก่อนจะหันมาจัดการข้าวของที่กองพะรุงพะรัง แยกผักสำหรับล้างกินสด ผักลวกกินกับแจ่วกับตำสด แกะหนังกวางที่รูดถุงแกงร้อนเอาไว้แน่น เทน้ำแกงสีแดงอมส้มลงชามถ้วยใหญ่ กลิ่นพริกแกง กลิ่นกระชายหอมเคล้ากลิ่นปลาร้าโชยเข้าจมูกจนอดใจไม่ไหว แต่พอเห็นเนื้อมะรุมเต็มสองตา ฉันไม่เหลือ

ความอยากอาหาร รสชาติที่ลิ้มเลียนไปนานกลับติดอยู่ปลายลิ้นแทน

ฉันนั่งหน้าจอยู่กลางโต๊ะ หันไปทางซ้ายที หันไปทางขวาทีก็ไม่รู้จะ
ตักอะไรเข้าปาก หมดกลิ่นฟ้าลวกกินคู่แจ่วบอบขมบาดใจ ส่วนแกงส้มมะรุมยิ่ง
แล้วใหญ่ ฉันแทบกลืนน้ำลายไม่ลง

“ไม่กินแกงมะรุมเหวอ ไหนบ่นนักบ่นหนาว่าอยากกินรสมือยายบุญ
แล้วทำไมถึงไม่กินสักที” แม่ว่า

พอน้องสาวได้ยินก็ยิ่งเกทับ “พี่กินไม่เป็นเหวอ แกงแบบนี้ แม่คงได้
ทอดไข่ดาวสักฟองให้แทนแล้ว” พูดไปพลางหยิบเอาหมากลิ้นฟ้ามากินทอด
ฉันพลง

“เสียดายแทน พลาดของอร่อยแบบนี้ก็ไม่ได้กินอีกทีตอนไหน จัง
แพรขอกินแทนแล้วกัน พี่กินแต่ของจืด ๆ จะกินอะไรก็มัวแต่บอกว่าขม ไม่ลอง
กินคู่กับข้าวแล้วมันจะรู้ไหมว่าอร่อยขนาดไหน รสขม ๆ เนี่ยกินข้าวเข้าไปก็
อร่อยหมดนั่นแหละ”

เด็กคนนี้เห็นฉันไม่กินอะไรหนอยก็ชอบพูดเอาใหญ่ แถมยังยืมเย้ย
กันอีก พี่น้องไม่กินต้มโคล้งแดง ฉันยังไม่พูดเลยด้วยซ้ำ

ยอมไม่ได้

ฉันจำใจตักเนื้อปลา มะรุมขึ้นเล็กอีกสองสามชิ้น ราดน้ำแกงจน

ชุ่มข้าว ก่อนจะตักคำแรกเข้าปาก เคี้ยวปลาเนื้อนุ่มจนละเอียด น้ำแกงรสเผ็ดเปรี้ยวนำ แล้วเค็มตาม อร่อยเข้ากันจนต้องกินอีกสักคำ ลองมะรุมที่ว่ารสฝาดลิ้นกินคู่กับแล้วกำลังพอที่ เนื้อนุ่มหวานไม่เหลือเค้าความฝาดเลย สักนิด จากไม่กี่คำก็เป็นหลายสิบคำ สักพักก็หมดเกลี้ยงจาน

คงเพราะอาหารอร่อยกว่าที่เคยได้ลิ้มรสเมื่อตอนยังเล็กเป็นไหน ๆ

บอกเล่าอาหารรสจัดที่เคยครองใจ

หรือเพราะเป็นรสชาติความเป็นผู้ใหญ่ที่ได้ลองสักที

ฉายวันนี้ ชื่นเองมัลติเพล็กซ์

ศูนย์อำนวยการ
เข้าร่วมโครงการ
50 50
คนละครึ่ง ชื่นใจชิ่งใจ

มินเนียน 2
วชิรชัย
จ.พิจิตร

ทิว
เมฆสวรรค์
ธอร์
ตัวจริง จัสติน
6

๑๐

โปสเตอร์หนังวาดมือ

คนเราชอบบอกว่าศิลปะจะเติบโตได้เมื่อมีคนเห็นค่า คงจะจริงอย่างที่เข่าว่ากัน

ฉันเห็นอะไรแบบนี้มาตั้งแต่เด็ก ศิลปะภาพโปสเตอร์บนไม้กระดานอัดติดไว้กับโครงเหล็กสีเขียวเก่าเกรอะ สวยจนหยุดมองทุกครั้ง ดูรูปเป็นอย่างแรก แล้วค่อยอ่านชื่อหนัง นักแสดงนำเป็นส่วนถัดมา สุดท้ายก็จบด้วยโรงหนังและรอบวันที่ฉาย

เวลากลับจากโรงเรียนประถม รถมักจะติดไฟแดงอยู่หน้าพิคา ศรีย่ำควนเสมอ หออิฐสูงยอดสีทองจำลองปราสาทขอม ด้านบนมีหน้าจอทีวีสีสดแสดงคอบอกเวลาประจำวัน ทางแยกสี่มุมติดป้ายโฆษณาเต็มไปหมด ทั้งป้ายไวเนลโฆษณา แล้วก็ป้ายโปสเตอร์หนังวาดมือ

ฉันชอบเวลาที่เราวนรถมาทางซ้ายของหอนาฬิกา เพราะเป็นช่วงเดียวที่มองป้ายได้ชัดที่สุด ผนังที่แปดสีมากมายจนเนียนเต็มแผ่นไม้ ภาพลงสีเหมือนคนจริงตั้งปาก คิ้ว ผม และขนาดเต็มตัว เหมือนจนฉันอยากเอารูปโปสเตอร์จริงมาเทียบโปสเตอร์หนังวาดมือตรงนี้ดูสักครั้ง

บางครั้งเวลารถติดนานหลายนาที พ่อจะชอบชวนให้อ่านป้าย อ่านให้ดังฟังชัด ฉันจะได้ไม่ต้องขยับตัวหยุดหยิกแล้วพลัดไปโดนเกียร์รถเข้า

“ขุนพันธ์ ๒

ดวลด้วยศรัทธา...ล่าด้วยอาคม

๒๓ สิงหาคม

ขุนเฮงมัลติเพล็กซ์ ฉายวันนี้”

ฉันอ่านป้ายใหญ่ป้ายแรก มองคางหน้านักแสดงสัปดาห์ เป็นผู้ชาย ลูกครึ่งค่อนข้างคั่นหน้าคั่นตา แต่นึกไม่ออกว่าเห็นจากละครหรือหนังเรื่องไหน

“เอละ ที่นี้อ่านป้ายถัดไปสิลูก” พ่อเรียกให้ฉันอ่านป้ายต่อไปเรื่อย ๆ จนครบทั้งสามป้าย ตัวอักษรไม่เยอะ แต่ภาพเด่นจนจำได้ดีที่สุด

“อันนี้เรียกว่าป้ายคัดเอาต์ คนสมัยก่อนเขาจะทำโปสเตอร์หนังวาดมือกัน” พ่ออธิบาย “สมัยพ่อเขาจะเอาป้ายไม้อัดแผ่นใหญ่มาวาด

ฉากเด่น ๆ ในหนัง บางครั้งก็วาดตามโปสเตอร์จริง แล้วค่อยมาตีดโฆษณา
หน้าห้าง บางทีก็ตามโรงหนังสแตนดอะโฌน หรือไม่เอาขึ้นรถแห่ร้องเรียกแขก
กันทั่วเมือง”

“แล้วตอนนี้ยังอยู่มีใหม่พ่อ” ฉันทาม

“มีสิ ก็ตรงหอนาฬิกาที่เราเพิ่งผ่านมา แล้วรถโฆษณาก็มีนะ บ่ายแก็
แบบนี้เราอาจจะเจอสักคัน หนูลองตั้งใจฟังดูสิ” พ่อตอบ “เหมือนคนวาดจะ
เป็นคนเดียวกับเมื่อสิบกว่าปีก่อนด้วยนะ”

“คนเดียวกันหรือ เก่งจัง” ฉันเลิกสนใจป้ายโปสเตอร์หันกลับมา
ตั้งใจฟังพ่อ

“ใช่จ้ะ ทั้งสี ทั้งรูปยังเหมือนตอนพ่อเห็นครั้งแรกเลย”

ฉันอดทิ้งในความมหัศจรรย์ไม่ได้ คนเพียงคนเดียวแต่ทำโปสเตอร์
หนังวาดทีละป้าย คงต้องเรียกว่าคลาสสิก หรือจะเป็นคำว่าวินเทจที่พ่อชอบ
พูดบ่อย ๆ

ตัวฉันในวัยเด็กคงรู้สึกพิเศษกับโปสเตอร์หนังวาดมือที่ไม่ได้เห็นที่
ไหนง่าย ๆ แล้วก็ไม่ได้วาดให้ใคร แต่เป็นซุ่นเฮง ห้างแห่งเดียวในจังหวัดที่ยัง
โฆษณาหนังด้วยป้ายวาดมือ

เวลาผ่านไปสามปี ฉันยังคิดเสมอว่าภาพโปสเตอร์หนังคงไม่หายไปไหน คงเป็นป้ายไม้อัดละเลงสีโปสเตอร์ติดตรงมุมเดิม จะต่างไปก็มักเป็นภาพหนังที่เข้าฉายที่ฉันจะกลับมาอ่านใหม่อีกครั้ง

พอเอาเข้าจริง ฉันเพิ่งจะมีโอกาสเจียดมาทางนี้ หอนาฬิกายังตั้งตระหง่านเหมือนเคย ป้ายโฆษณา ป้ายสกรีนไวน์ลามากมายก็ยังติดกันเต็มไปทั่วทั้งสี่มุมถนน

ยกเว้นแต่อย่างเดียว

ป้ายโปสเตอร์หนังไม้อัดสีเหลี่ยมที่วาดและลงสีด้วยมือกลับหายไปแล้ว

ฉันถามพ่อ “เดี๋ยวนี้เขาไม่วาดโปสเตอร์หนังแล้วเหรอ”

“อืม” พ่อครุ่นคิดสักพักขณะขับรถยนต์ไปตามทาง ก่อนจะตอบว่า “เหมือนจะเลิกติดไปเมื่อไม่กี่เดือนก่อนหน้านี้”

“เลิกติดป้ายแล้ว พ่อหมายความว่ายังไง” หลังจากได้ฟังฉันยังตกใจเอ่ยปากถามพ่อเสียยกใหญ่ “คนวาดเกษียณแล้วหรือห่างอยากจะติดโปสเตอร์แบบใหม่”

“พ่อไม่รู้เหมือนกัน แต่เหมือนจะเห็นเขาติดป้ายไวน์ลโฆษณาสินค้า
ในห้างอยู่เลย” พ่อตอบ

แล้วทำไมถึงหายไปกันนะ แม้แต่โครงเหล็กสี่เหลี่ยมก็ยังไม่เหลือทิ้งไว้
ฉันไม่รู้เลยว่าจะมีโอกาสได้เห็นอีกครั้งหรือเปล่า

ม่านความทรงจำ

ห้องแถวกิ่งไม้กิ่งปูนเงียบกริบ ประตูลิเกคลั่งแม่กุญแจอันใหญ่ ล็อคไว้แน่นสนิท เสาปูนเริ่มกร่อนจนเห็นโครง บ้ายไม้เก่าเปื้อนฝุ่นเหลือง ตัวอักษรสีทองขีดอยู่ไม่กี่ตัว ต่อให้นึกเท่าไรก็นึกชื่อไม่ออก ดอกหญ้าชอนไช ตามรอยแตกของดินทันทไฉเจ้าแมวลายวิวดตัวผอมค้อย ๆ ย่างก้าวออกมาจาก พงหญ้า แยกเขี้ยวร้องขู่ฟอแสดงอาณาเขตให้ฉันรีบออกไปจากบ้านของมัน เร็ว ๆ

ตั้งแต่จำความได้แม่มักจะแหวะร้านขายของชำร้านนี้บ่อย ๆ เวลาจะ กลับบ้าน เราจะได้ไม่ต้องเจอรถติดกลางเมืองและไม่ต้องเดินเบียดเสียด คนอื่น ร้านอยู่ต่ำกว่าพื้นถนน แถมร้านส้มตำขวัญใจใครหลายคนยังตั้งอยู่ ใกล้เคียง ๆ คนผ่านไปผ่านมาเลยไม่ค่อยสังเกตเท่าไร เลยมีลูกค้าประจำแทบนับ คนได้

ทุกครั้งที่เดินเข้าไปฉันจะรู้สึกเสมอว่าเราอยู่คนละโลกกับคนส่วนใหญ่ พื้นปูนเปลือยเย็นเป็นสิ่งที่เห็น ผนังไม้แบ่งสัดส่วนร้านออกมาจากตัวบ้าน ตามด้วยเคาน์เตอร์กระจกสูงเหมือนร้านขายยา แต่ละชั้นแยกกล่องกระดาษออกเป็นสัดส่วน คุณตาเจ้าของร้านจะอยู่ด้านหลังคอยบริการลูกค้าเสมอ ทางด้านข้างวางสินค้าและตู้แช่ให้คนมาจับจ่ายซื้อขาย

แต่ที่พิเศษกว่าที่ไหนคงเป็นกลิ่นคล้ายยาจีนที่อบอวลไปทั่วทั้งร้าน สมุนไพรกลิ่นไม่แรงลอยออกมาจากหลังมู่ลี่เส้นบางที่กั้นบานประตู

ไม่นานคุณยายก็ถือน้ำชาต้มร้อนแก้วเล็กออกมา “ต้มชาไว้นะ ยังเหลืออยู่เต็มกา” ควันร้อนโซยไปทั่วแก้วชาสีน้ำตาลเข้ม คุณตาพยักหน้ารับมาจับอยู่พักใหญ่จนหมดแก้ว

จนกระทั่งห้างสรรพสินค้าแห่งใหม่สร้างเสร็จ ทั้งกว้างกว่า ของเยอะกว่า แถมยังมีเครื่องปรับอากาศคล้ายร้อน มีร้านอาหารที่ไม่ต้องดันดันไปกินถึงต่างจังหวัด ฉันเลยไม่ได้กลับมาแวะร้านขายของชำร้านนี้อีกแล้ว

รู้ตัวอีกที่บ้านประตูในวันนั้นก็ปิดตายไปพร้อมกับบุญแจเหล็กอันใหญ่ในวันนี้

ปิด ทั้งร่างไปหลายปี

ร้านหมูกระทะเมื่อตอนยังเด็กก็ไม่ต่างกันเท่าไร ตัวอาคารถูกทุบเป็น
ชิ้นเล็กชิ้นน้อย เศษปูนเศษกระเบื้องกองพะเนินรวมกับซากเครื่องเล่นเหล็ก
อยู่กลางลานกว้าง ล้อมรอบด้วยรั้วเหล็กเตี้ยแสนคั่นตา

“ช่วงที่หนูไปเรียนกรุงเทพฯ เจ้าของเดิมเขาไม่ทำร้านต่อแล้ว”

ทุกครั้งที่ขับรถผ่าน แม่มักจะชอบพูดถึงร้านนี้เสมอ คงเพราะแม่
เลือกร้านนี้เป็นร้านพิเศษของครอบครัวเรา เวลาที่มีเรื่องน่ายินดีหรือแค่เพราะ
อยากกินหมูกระทะ เราจะฉลองด้วย *ตันไม้* หมูกระทะ เสมอ

“ส่วนเจ้าใหม่เปิดได้ไม่กี่ปีก็ปิดแล้วเหมือนกัน”

คงจะจริงตามที่แม่ว่า เกือบดูไม่ออกเลยว่ามีเจ้าของใหม่มาเปิด
กิจการ ถ้าไม่สังเกตแผ่นสังกะสีเสริมรั้วด้านข้างก็แทบไม่ต่างจาก *ตันไม้*
หมูกระทะ ในความทรงจำเท่าไร

“แล้วร้านใหม่ มีคนเข้าเยอะไหม”

“ก็มีคนไปกินตลอดนะ บางทีคนเต็มร้าน แต่แม่ยังไม่ทันได้ลองสักที
เขาก็ปิดกิจการแล้ว”

ฉันนั่งฟังเงียบ ๆ มองไปรอบร้าน ถนนอุบลคงแปลกตา ร้าน
หมูกระทะศูนย์รวมเด็กนักเรียนใจกลางเมืองหลังสอบปลายภาค ร้านที่ใครก็
ต้องวิ่งมากินให้ได้หลังเลิกเรียนถึงขนาดที่รถจอดเรียงรายสองฝั่งถนน

เปลี่ยนชื่อและเปลี่ยนมือไปสองครั้ง

สุดท้ายก็เลิกกิจการ เหลือแค่ลานเบื่อนุ่นให้ได้มอง

แม้แต่เด็กขนาดเล็กแถวซอยปลัดมณฑลที่อยู่ไม่ไกลกันก็เปลี่ยนโฉมหน้าไปด้วย ร้านเช่าหนังสือที่ตั้งตระหง่านระหว่างสองโรงเรียนมัธยมขนาดใหญ่ เปิดให้เด็ก ๆ ได้มาเลือกหยิบเลือกยืมกันเกือบทุกวัน ส่วนใหญ่เป็นหนังสือนิยายรักวัยรุ่นจากสำนักพิมพ์ดัง ยิ่งถ้าใครไม่ได้อ่านจะถือว่าเป็นพวกไม่ทันกระแส เลยมีคนมาต่อคิวเช่าหนังสือกันอยู่ตลอด

ช่วงสมัยประถมปลาย หนังสือเล่มหนึ่งค่อนข้างดังมากในโรงเรียน เด็กผู้หญิงทั้งสายชั้นจะพูดถึงผลงานของนักเขียนคนนี้บ่อย ๆ ยิ่งเป็นหนังสือชุดยี่ห้อต้องอ่านให้ครบทั้งเจ็ดเล่ม แต่ที่ห้องสมุดโรงเรียนมีไม่ครบทุกเล่ม เพื่อนของฉันเลยแนะนำให้ไปร้านเช่าหนังสือแห่งนี้สักครั้ง

“ลองไปร้านนี้ดูสิ มีหนังสือให้อ่านเยอะ” กระดาษแผ่นเล็กเขียนด้วยลายมือแสนน่ารักเขียนมาตรงหน้า

อดสงสัยไม่ได้ว่าร้านเป็นแบบไหนเลยถามกลับว่า “แล้วเราเข้าไปอ่านได้เลยหรอ เหมือนกับร้านในขุนเฮงไหม”

“ก็ได้นะ เราก็อ่านแบบนั้น”

“คนไปเยอะแยะ ก็เข้าไปอ่านกันทั้งนั้น” ได้ยินแบบนั้น ฉันเข้าใจทันทีว่าร้านคงเหมือนห้องสมุดประชาชนหรือร้านหนังสือในห้างที่เปิดให้เด็กเข้าไปนั่งอ่านนั่งเล่นได้

วันหยุดสุดสัปดาห์กับการมาร้านหนังสือเริ่มต้นแบบงก ๆ เงิน ๆ ตรงหน้าเป็นตึกชั้นเดียวสีม่วงสะดุดตา เปิดประตูเข้าไปผนังด้านในก็ยังเป็นสีม่วง ชั้นหนังสือเรียงรายไปตามผนังทั้งสองด้าน บางตัวก็ตั้งตระหง่านอยู่กลางห้อง แบ่งโซนแต่ละประเภทให้หาง่าย พอเห็นเด็กวัยรุ่นสองสามคนนั่งหลบมุมอ่านหนังสืออยู่ในร้านก็ยิ่งอุ่นใจ ฉันเลยหยิบหนังสือเล่มหนึ่งออกจากชั้น ถือไปนั่งหลบมุมอ่านแบบคนอื่น ๆ

“น้องมีบัตรสมาชิกหรือยังคะ” จนกระทั่งพี่เจ้าของร้านเดินมาตอนไหนไม่รู้ ฉันสะดุ้งตกใจส่ายหน้าเป็นพัลวัน เพิ่งจะรู้ตัวก็เลยที่เราต้องเป็นสมาชิกก่อน

“นั่นมาทำเลยจ๊ะ ต้องทำบัตรก่อนนะถึงจะนั่งอ่านได้” ฉันขอโทษขอโพยเขาเสียยกใหญ่ ก่อนจะตามไปทำบัตรอย่างว่าง่าย ไม่กี่นาทีก็ได้บัตรประจำตัวเลขสีหลัก สำหรับยืม-คืนมาหนึ่งใบ

หลังจากวันนั้นฉันก็เริ่มมาฝากเนื้อฝากตัวไว้ที่ร้านหนังสือแห่งนี้

มากขึ้น เริ่มดูหนังสือโซนอื่น มุมวรรณกรรม มุมการ์ตูน อ่านคำโปรยปกหลัง เพื่อจะเจอเล่มที่ตรงจริต หยิบมานั่งหลบมุมอ่านเงียบ ไม่ถูกใจก็ไปเอาเล่มใหม่มาอ่าน รู้ตัวอีกทีมันจะคืนเล่มละไม่ก็สืบทาเป็นหนังสือที่ฉันเช่ามากที่สุด

แต่ในเรื่องดีก็ยังมีเรื่องหดหู่ใจ ช่วงเวลาที่คนคลาคลั่งกันเต็มร้าน รองเท้าที่วางเรียงรายกันอยู่ด้านหน้า มีทั้งคู่คล้าย คู่ไม่คล้าย ทำเอาสับสนจนปวดหัว บางคนชอบใส่รองเท้านั้นไปผิด ทั้งรองเท้าตัวเองราวกับเป็นเจ้าของ ปล่อยให้ฉันกลับบ้านด้วยรองเท้าคูใหม่ของใครก็ไม่รู้ จากร้านหนังสือร้านโปรดก็เริ่มกลายเป็นร้านที่ฉันน้อยลงเรื่อย ๆ

ทั้งชีวิตที่ชอบขลุกอยู่ร้านหนังสือ เป็นแค่เด็กธรรมดาเตรียมตัวเข้ามัธยมต้น พอไปอยู่กรุงเทพฯ ฉันก็ลืมเรื่องราวแสนสนุกสนานตรงนั้นไปหมด

ไม่คิดเลยว่าตีกลางคืนที่อยากกลับไปเพราะความคิดถึงกลายเป็นร้านกาแฟร้านเล็ก ถึงเข้าไปด้านในก็ยังสลดภาพความทรงจำในหัวเมื่อครั้งยังเล็กออกไปไม่ได้

ชั้นหนังสือที่เคยเรียงรายไปซ้อนทับภาพโต๊ะเก้าอี้ เคาน์เตอร์ส่งเครื่องดื่มตั้งอยู่มุมเดียวกับจุดเสกนบาริโคด ส่วนบัตรยืม-คืนก็รู้ว่าฉันเก็บ

บัตรไว้ดีเกินไป หรือเอาไปซ่อนไว้ที่ไหน ตอนนี้งานไม่เจอแล้ว

ฉันถามแม่ ถามทุกคนที่รู้จัก ก็มีเพียงคำตอบว่า

“ไม่รู้เลยว่าร้านหายไปที่ไหน”

พริม ลูกพี่ลูกน้องของฉันเพิ่งจะจบชั้นประถมสี่ได้ไม่นานบอกกันว่า “หนูไม่เห็นจะรู้จักเลย ร้านที่พี่หายพูดมาเนี่ย”

เด็กน้อยถือถุงขนมเดินมานั่งตั่งข้างกัน “เด็กรุ่นหนูไม่ได้มาทำอะไรแบบนี้หรอกนะ เราไปนั่น ไป...อืม...ไปห้าง อยากจะทำอะไรก็มีทุกอย่าง”

“ถึงไม่เข้าร้านขายของชำก็ไปเดินฝั่งซูเปอร์มาร์เก็ต จะกินหมูกระทะ อีกหลายร้านก็ราคาถูกเหมือนกัน แต่ถ้าเราไปกินในห้างก็ยังได้นั่งตากแอร์นะ”

“อ้อ ก็จริงของหนู” ฉันมัวแต่คิดถึงทุกอย่างในมุมมองของตัวเอง เลยไม่ทันได้สังเกตว่าทุกอย่างรอบตัวเปลี่ยนไปหมดแล้ว แม้กระทั่งเด็กสมัยนี้ก็ยังใช้ชีวิตไม่เหมือนฉัน

“พริมไม่เข้าร้านหนังสือหรอก” ฉันถาม

“อืม! ถ้าให้หนูเข้าร้านหนังสือ หนูก็ไม่รู้จะทำอะไร” เธอเริ่มส่งเสียงพึดพัด ไม่ชอบใจกับคำถามเท่าไรนัก

“ร้านอะไรที่พี่ถามมานะ! หนูไม่เคยเห็นหรอก ตรงนั้นเปิดเป็นร้าน
กาแฟต่างหากเล่า”

ฉันแย้งอยู่ในใจ ไม่แปลกหรอกที่เด็กน้อยจะไม่เคยเห็น ตอนฉันอยู่
ประถมปลาย เธออายุแค่ไม่กี่ขวบ

“พี่เข้าใจแล้วจ้ะ” ฉันตอบพริ้ม

ไม่อยากจะสงสัยอะไรในเรื่องที่ไม่มีใครรู้ไปมากกว่านี้ ผ่านไปไม่กี่ปี
เหมือนอยู่ต่างช่วงเวลากับคนเด็กน้อยตรงหน้า ห้างสรรพสินค้ามีทุกอย่างที่
ฉันเคยมี แต่ตึกเก่าติดป้ายชื่อ เซา่ ชาย กลายเป็นภาพความทรงจำในวัยเด็ก
ที่ไม่มีวันหวนกลับมาอีกแล้ว

เข้า

ขบวนรถไฟหมายเลข 24

หนึ่งเดือน...จะว่าสั้นก็สั้นสั้น จะว่านานก็แสนนาน ตั้งแต่วันแรกที่ก้าวขาลงจากขบวนรถไฟ หอบเอาความคิดถึงในวัยเด็กกลับมาวิ่งเล่นกลางท้องทุ่ง ล้มรสมือที่แสนคุ้นเคย นอนฝันฟังเสียงจิ้งหรีดเรไร เพียงแค่พริบตาเดียวฉันก็กลับมาเฝ้าอยู่หน้าชานชาลาแห่งเดิมอีกครั้ง

รางรถไฟสีซีม้เพิ่งจะมีขบวนรถท้องถิ่นสายลำชีแล่นผ่านไป ทั้งไว้แต่กลิ่นน้ำมันเครื่องปนกลิ่นสนิมเกรอะ ส่งเสียงหวีดแหลมสูงเคลื่อนไปหาพระอาทิตย์ยามค่ำราวกับจะบอกลากันในวันสุดท้าย ฟ้ายี่สิบสามด้วยสี่ม่วงอมชมพูสวยค่อย ๆ ดำสนิท แสงจันทร์นวลเริ่มสาดส่องประดับฟ้า

ผู้โดยสารขบวนถัดไปเดินขวัไหว่หาที่นั่ง กระเป๋าเดินทางครูดไปกับทางข้ามรางรถไฟ ม้านั่งขนาดใหญ่ถูกจับจองด้วยสัมภาระและของฝากมากมาย เสียงพูดคุยเบาหวิวราวกับเสียงกระซิบ ฟังไม่ได้ศัพท์จะจับใจความ

ก็ไม่ได้ แต่ฉันก็ยังอยากตั้งใจฟังอยู่ดี

ถ้อยคำของคนที่อยู่บ้านไม่ไปไหน และคนที่จะกลับมาพบกันใหม่
อีกครั้ง

“สิเมื่อเฮือนอีกที่มือได้” ตุ่นยายสวมบนม้านั่งเอยกับหลานชาย

“ขึ้นปีใหม่มาก็ได้ก็สิกลับ” เขาตอบ

“จั้งขึ้น ไว้พ้อกันเด้อหล่า” ยายว่าพลางลูบหัวลูบตัวเขาเบา ๆ

น่าแปลกที่แม่และฉันกลับไม่ปริปากพูดอะไรออกมาเลยสักคำ
ปล่อยให้ความเงียบงัดคั่นกลางระหว่างเรา ปล่อยให้เวลาผ่านไปเรื่อย ๆ

ฉันคิดว่าถ้าใครสักคนเริ่มพูดอะไรขึ้นมา ฉันคงจะร้องไห้โฮ เวลา
หนึ่งเดือนไม่นานเท่าเวลาที่ฉันจากไปเลยสักนิด ทั้ง ๆ ที่เมื่อคืนวานยังนั่งล้อม
วงกินข้าวกับทุกคนบนแคร่ไม้ไผ่ ดอกขจรผัดน้ำมันหอย อาหารจานโปรดจาก
รสมือแม่ไม่เคยเปลี่ยนไป ฟังเรื่องตลกที่ตาเล่าไม่เคยซ้ำจำแทบไม่ได้

พอตื่นมาฉันกอดลาทุกคนอยู่พักใหญ่ เตรียมกระเป๋าเก็บเอา
ข้าวของถึงมีเวลาให้รู้สึกใจหาย อยากจะหอบเอากลั่นดินกลั่นทรายกลับไป
อยากเดินเตร็ดเตร่ไปไหนต่อไหน ฉันไม่อยากกลับไปกรุงเทพฯ เลย

“แม่ เราน่าจะออกจากบ้านมาช้ากว่านี้เนอะ” ฉันทำลายความเงียบ
ถ้าออกจากบ้านช้ากว่านี้ เวลาแค่นี้ก็น่าที่คงนานพอที่จะไม่รู้สึกละเลยดาย

“ออกมาตอนนี้ก็ดีแล้ว มีอะไรจะได้เตรียมตัว หนูไม่ได้ไปแล้วจะไม่
กลับมาสักหน่อย” ถึงแม้จะพูดอย่างนั้น แต่สายตาของแม่โกนหัวฉันไม่ได้หรวก

“จริงสิ หนูคิดอะไรไม่รู้เรื่องเลยเนอะ”

แม่ยื่นฝ่ามืออุ้มมาลูบหัวอยู่พักใหญ่ ก่อนจะเอ่ยเห้ย “คิดถึงก็แค่
กลับมาใหม่ โตพอจะกลับมาเองได้แล้ว ไม่เห็นจะต้องคิดอะไรอะยะยะเลย”

ประกาศ ขบวนการไฟหมายเลข 24 ต้นทางอุบลราชธานี ปลายทาง
กรุงเทพมหานคร กำลังเทียบขานชาลา

เสียงประกาศจากนายสถานีปลุกผู้โดยสารให้ตื่นจากภวังค์
รีบกุลีกุจอเตรียมสัมภาระ ตั้งตารอขบวนรถไฟเข้าเทียบขานชาลา เสียงหวูด
ดังมาแต่ไกล ขบวนรถไฟแล่นฉิวผ่านหน้า เครื่องยนต์ส่งเสียงกึกกัง
ไม่ขาดสาย ก่อนจะค่อย ๆ จอดรถจรดปลายทางขานชาลา

ฉันหันกลับไปกอดลาแม่ กอดเสียแน่น ไม่รู้เลยว่าจะได้กลับมาอีก
เมื่อไร อยากจะเลื่อนวันกลับให้ไกลออกไปอีกสักวัน

ไม่สิ สักเดือนก็ยังดี

ขบวนรถไฟหมายเลข 24

แต่ตัวฉันรู้ว่าเป็นไปไม่ได้

จนกว่ารถไฟขบวนนี้จะพาฉันไปถึงจุดหมาย และวนกลับมาใหม่อีก

ครั้งหนึ่ง

เพราะเรื่องราวในวันวาน
อาจจะไม่มีทางวนกลับมาให้เราผู้สึกเหมือนเคย